БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гараба

БУРЯАД ҮНЭН

№ 160 (11758)
1968 оной июлиин 10, среда

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

СЭРЭГЭЙ АКАДЕМИНУУДЫЕ ДҮҮРГЭГШЭДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Наукануудые шудалжа, сэрэгэй академинуудые дүүргээд, Совет Армиин сэрэгэй частьнууд болон подразделенинүүдтэ эльгээгдэхэ хүнүүд июлиин 8-да Кремлиин Съезднүүдэй дворец соо сугларба. Сэрэгэй дээдэ һургуулинуудые дүүргэгшэдэй хүндэлэлдэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй правительство занал алта уулзалга хээ.

Үглөөнэй 10 час. Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдые эндэ сугларагшад халуун альга ташалгаар угтаа. Тэрэшэлэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, Советскэ Союзай маршалнууд президиумдэ байлсаба.

Баярай уулзалгые СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев сугларагшадай зүгһөө халуунаар угтагдажа, үгэ хэлээ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Мүнөөдэр манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэнүүдтэ сэрэгэй дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдэй үшөө нэгэ ряд нэмэбэ. Таанар, сэрэгэй академинуудые дүүргэгшэд, хүсэл оролдлго ехэтэй хэшээлнүүдэй ба ажалай олон жэлнүүдые дабажа гарабат. Зэнгүйгөөр сэрэгэй мүнөө үеын эрдэмэй дээжэнүүдые шудалхын аргагүй ха юм даа. Тиигээд таанар мүнөө академинуудые дүүргэһэн тухайгаа дипломууд болон тэмдэгүүдые аад, командованиин зүгһөө һайн һайхан юрөөл дуулаад байнат.

Энэ баярай, гайхамшагта үдэр манай партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын үмэнэһөө таанарые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб, танай шэлэн олоһон сэрэгэй ажал хэрэгтээ ехэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэб. **(Үни удаан зогсоһон альга ташалга).**

Энэ, Кремль соо, сэрэгэй академинуудые дүүргэгшэдтэй уулзалга манай һайн һайхан заншал болонхой. Энэ уулзалганууд партитай, правительстватай, арадтай Совет Армиин нягта холбоото, эбдэршэгүй хани барилдаае тодорхойлон харуулна. Эдэ уулзалганууд сэрэгэй кадрнуудые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ тухай Коммунис партиин, Совет гүрэнэй зүгһөө саг үргэлжын анхарал оролдолгын гаргагдажа байһанай һүлдэ тэмдэг болоно.

Арадай амгалан ажалые хамгаалха, гартаа буу зэбсэг барижа, социалис гүрэниие хамгаалха — нимэ нангин хэрэг Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ найдагданхай. Энэ хадаа хүбүүдтээ Эхэ оронойнь даалгаһан үндэр нэрэ хүндэ, агууехэ этигэл найдабари мүн.

Совет арадай энэ этигэл найдабариие таанарай үндэрөөр сэгнэжэ байһан тухай, өөһэдынгөө бүхы ажал ябуулгаар, бүхы ажабайдалаар харюулха байһан тухайтнай академи дүүргэгшэдэй, багшанарай үмэнэһөө нүхэдүүдтнай хэлээ. Тиин тэдэнэрэй энэ зал соо байһан бүхы хүнүүдэй, бүхы офицернүүдэй, манай габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүхы алба хаагшадай хүсэлые элирхэйлэн мэдүүлһэндэнь бидэнэр һэжэг түрэнэгүйбди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэдүүд, манай үе сагта арми болон флодой командна, политическэ составта, партийна организацинуудта ямар ехэ харюусалгын, ямар орёо уялганууд даалгагдаад байһаниие таанар һайн мэдэнэт. Мүнөө үе сагай арми орёо оньһон машинануудай, нарин нягта механизмуудай арми болонхой. Научно-техническэ дэбжэлтэ болбол сэрэгэй хэрэгтэ бодото хубисхал хээ. Ракетно-ядерна буу зэбсэгэй болон бусад шэнэ техникын бии болоһон ушар стратеги болон тактикада ,сэрэгүүдые эмхидхэлгэ болон зэбсэгжүүлгэдэ, сэрэгшэдые һургалга болон хүмүүжүүлгэдэ үндэһэн хубилалта хэхые баадхаа.

Шэнэ эрхэ байдалда офицернүүдые сэрэгэй-техническэ талаар ба научна ёһоор бэлдэлгэдэ — иигэжэ зоригтойгоор хэлэжэ болоно — табигдадаг эрилтые хэмжээлэшэгүйгөөр дээшэлүүлээ. Дайшалхы техникые шадабаритайгаар хэрэглэхын, энээндэ бусадые һургахын тула тэрэниие ашаглахын техническэ үндэһэ һуури һайнаар мэдэхэ, наукын олон янзын һалбаринуудаар үргэн ехэ эрдэм мэдэсэтэй байха шухала. Мүн энэ научно-техническэ эрдэмээ саг үргэлжэ баяжуулжа байха хэрэгтэй. Ушар юуб гэхэдэ, сэрэгэй наука болон техникын хүгжэлтэ танай диплом дээрэ табигдаһан сагта хүрөөд зогсошологгүй ха юм.

Манай командирнуудай эрдэмээ саг үргэлжэ баяжуулжа байхын үшөө нэгэ шухала ушар гэбэл, гансашье техникэ бэшэ, мүн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэнүүдтэ ерэдэг хүнүүд хубилжа байдаг. Манай залуушуулай эрдэмэй, соёл болбосоролой хэмжээн жэлһээ жэлдэ ургажа байна. Бүгэдэ ниитээрээ сэрэгэй алба хэхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй һаяхан баталан абаһан Хуули дунда ба дээдэ эрдэмтэй залуушуулай армида ерэлгые бүри олошоруулха. Иимэ залуушуулай командирнууд, хүмүүжүүлэгшэд байха гээшэ орёо, нарин хэрэг гэжэ хэлэхэ шухала. Тэрэ хадаа тусхай гүнзэгы эрдэмтэй, соёл культурын үргэн ехэ хараа бодолтой, багшалха дүйтэй байхые эринэ. Тиихэдэ ажабайдалай дүршэлтэй байха тухай эндэ хэлэһэнэйшье үлүү.

Мүнөө үе сагай бүхы оршон байдал, соёл сурталай шанга, орёо тэмсэл сэрэгшэдые үзэл сурталай болон политическэ талаар хүмүүжүүлгэдэ бүри ехэ эрилтэ мүн лэ табина. Манай арми болбол ушар ёһо гүнзэгыгөөр мэдэдэг байһандаа ходоодо хүсэтэй байгаа юм. Мүнөөнэй эрхэ байдалда энэ нүхэсэлэй удха шанар бүришье ехээр урганхай.

Мүнөө үе сагай дайн сэрэгтэ хүнүүд гү, али техникэ ехэ удха шанартай гү гээд зарим оронуудта боложо байдаг хооһон арсалдаануудые совет сэрэгэй наука зүбөөр буруушаана. Мүнөө үе сагай техникээр зэбсэгжэһэн, тэрэниие гүнзэгыгөөр шудалһан, үзэл сурталай талаар хатуу, хамгаалжа байһан хэрэгэйнгээ үнэн зүб байһанда батаар этигэһэн хүнүүд лэ амжалта туйлаха гэһэн хараа бодолые бидэнэр баримталнабди. Тиимэл дээрэһээ манай парти Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнгээ зэргэнүүдтэхи үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын, политическэ хүдэлмэридэ нимэ ехэ удха шанар олгоно.

Энэ хэрэгтэ Арми болон Флодой политическэ органууд, партийна организацинууд сөгнэшэгүй ехэ хубитаяа оруулна. Тэдэнэр лэ командирнуудтайгаа суг хамта Коммунис партиие тойруулан сэрэгшэдые жагсаана, үндэр морально-политическэ, дайшалхы шэнжэ шанарые нэбтэрүүлнэ, мэдэрэл ехэтэй жаяг заршамай, эрэлхэг зоригой, баатаршалгын, социалис оронуудай арминуудтай дайшалхы хани барисаанай үзэл бодолоор тэдэниие хүмүүжүүлнэ. Тэдэнэй оролдосо ехэтэй ажалай ашаар манай армиин ёһотой солдадууд коммунизм байгуулжа байһан Эхэ ороноо хэзээншье хамгаалхаар бэлэн байһан сэрэгшэд хатуужана.

Энээнтэй дашарамдуулан, энэ хэрэгэй үшөө нэгэ талын зүйл тухай мартажа болохогүй. Сэрэгэй бүгэдэ ниитын уялга дүүргэн, ороной бүхы эрэ хүн зон Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ али нэгэн болзорой алба хэнэ. Энэнь шэнжэ шанарай, хараа бодолой бүрилдэхэ үедэ, ажабайдалда ушар ёһо мэдэрэнгеэр хандажа эхилхэ залуу наһандань үнгэрнэ. Тиимэ дээрэһээ арми болбол манай залуушуулда ажабайдалай ехэ һургуули болоно, совет хүмүүжүүлгын бүхы гуримай нэгэ хубинь болоно.

Энээндэ Совет Арми һайнаар бэлдэнхэй. Энэ хадаа бодото социалис арми мүн, тэдээнэй зэргэнүүдтэ амяарлалгын бодол гэжэ байдаггүй, офицернүүд болон солдадуудай хоорондо эбсэшэгүй зүрилдөөнүүд гэжэ

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ТҮРЭЛ ПАРТИДАА ТҮШЭГЛЭН...

Бүхэсоюзна багшанарай съездэд ороной оронһоо эльгээгдэһэн делегадууд, уряалаар ошоһон нүхэд бижа ерэбэ. Тэдэнэй дунда Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша, поэт Ц. Н. Номтоевэ ерээ.

Ерэһэнэйнгээ үглөөдэр Цокто Номтоевич манай редакцида өөрөө эрежэ ерээ.

—Буряадай зохёолшодой үлгы болон «Буряад үнэн» газетэдээ уряал зэнгүй ерэхэ ёһотой ха юм. Түрүүшымни зохёолнууд «Буряад үнэнэй» хуудаһанда анха түрүүшынхеэ гараһан юм лэ! — гээд Цокто Номтоевич һайханаар миинэ.

Манай редакциин хүдэлмэрилэгшэд съездын һонинуудые хөөрэхыень гуйба.

— Съезд дээрэ һонигүй юумэн үгы даа. Советскэ Союзай олон үндэһэтэн республиканууднаа хоёр милон хахад багшанарые түлөөлжэ ерэһэн дүрбэ мянган делегадууд сугларaa. Олон нүхэдтэй — багшанартай, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдтэй танилсажа, хүмүүжүүлгэ, ажал хэрэг, нютаг орон тухайдаа һанал бодолоо андалдаа, хөөрэлдөө зон аабзабди даа,—гээд Ц. Н. Номтоев хөөрөөгөө эхилбэ.

— Л. И. Брежневэй үгэ таанар уншаһан байхат. Шагнажа һууһан хүнэй зүрхэндэ оротор, үнэн сэдьхэлһээ эгээн дүтынгөө нүхэдтэй хөөрэлдэжэ һууһан мэтээр үгэ хэлээ. Н. В. Подгорный КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө амаршалга уншаа.

Л. И. Брежневэй үгэшье, амаршалгашье, съездын бүхы агаарынь Коммунис партиин, Совет правительствын эсэгэ ёһоной анхарал багшанарта үзүүлжэ байһые гэршэлээ. Юундэб гэхэдэ, ажал хүдэлмэридөө ленинскэ принцип һэргээлгэ хадаа коммунизм байгуулгада багшанарай үүргые үшөө ехээр дээшэлүүлхые хараална гүб даа.

АСУУДАЛ: Съездын үшөө нэгэ анхармаар талые нэрлыт.

ХАРЮУ: Парти, правительствын гүн ехэ анхарал бидэнэрые, совет багшанарые үшөө һайнаар хүдэлхөөр, шэнэ амжалтануудта уряална ха юм. Тиимэһээ съезд дээрэ багшанарай мэргэжэлые улам бүри дээшэлүүлхэ, бэлиг шадабаряа үдэрһөө үдэртэ мүлижэ байха тухай, үе сагаа ахин, эрдэм һургууляа һэльбэжэ байха тухай үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоо даа. Хуушанайхяараал ялтажа байнгүй, шэнээр хүдэлхэ, шэнэ арга боломжонуудые бэдэрхэ — иимэл даа мүнөө сагай эрилтэ. Киевскэ областиин Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ П. Л. Сиромаха гэгшын үгэ һонирхолтой байгаа. Колхознигуудайнгаа үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь колхозой правлени багшанартаа туһалдаг юм хаш. Манай Үльдэргын «Коммунизм» колхозой правлени мандаа баһал туһалдаг даа. Сиромахын үгэ шагнахадаа, би сасуулжа үзэжэ һуугаа һэм. Бүхы колхоз, совхозууд һургуулинуудта туһалха ёһотой бшуу. Манай орондо үхибүүдһээ үнэтэй юумэ юун байхаб!

АСУУДАЛ: Эгээл дээдэ шанда хүртөөд байхадаа, досоотнай ямар байгааб?

ХАРЮУ: Туйлай ехээр баярлажа, тэрээндээ хахашоод, хэлэхэ үгэеэшье олоогүйб. Бүхы шадалаа хэһэн ажалдаа зорюулжа, түрэл партиингаа, түрэ засагайнгаа ашые харюулха хүн аабзаб даа.

МАНАЙ АЖАГЛАЛТА: 12886-дахи номерой Алтан Одон Цокто Номтоевичой үбсүүндэ яларна. Иимэ үндэр шанда хүртэһэн мэдээжэ поэдые, хуушанай багшые өөһэдынгөөшье, уншагшадайнгаашье зүгһөө халуунаар амаршалаад, ажалдань үшөө ехэ амжалта, өөртэнь ута наһа, удаан жаргал юрөөнэбди.

АРАДАЙ АША ТУҺАДА

Арадтаа алба хэхэһээ ондоо үндэр дээдын уялга гэжэ Коммунис партида байхагүй. Энэ уялгаяа үдэр бүриин хүтэлбэри болгон, түрэл парти, правительствамнай арадай ажаһуудал болон элүүр энхэ байха тухайнь оролдожо, томо томо хэмжээнүүдые удаа дараалан абажа байдаг заншалтай юм.

СССР-эй Верховно Соведэй һаяхан боложо дүүрэһэн сесси, багшанарай бүхэсоюзна хуралдаан энэ анхарал оролдолгынь үшөө нэгэ элитэ һайхан үльгэр жэшээ боложо үгэнэ. Сесси дээрэ совет арадай ажабайдалай шухалын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо шиидхэбэреэ олобо гээшэ. Бидэнэй дунда баталагдан абтаһан «Гэрлэлгэ ба бүлэ» тухай хуули, «СССР-эй хүн зондо медицинын туһаламжын ямараар үзүүлэгдэдэг ба элүүрые хамгаалгые һайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай» тогтоол онсо һуури эзэлнэ.

Эдэ шиидхэбэринүүд совет хүнүүдэй ажабайдалда сэхэ хабаатай байхаһаа гадна, тэдэнэй ерээдүйн хүгжэлтын шухала зорилгонуудые тодорхойлжо үгэнэ. Коммунизм байгуулгымнай гол зорилгонуудай нэгэн — шэнэ хүнүүдые, коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулагшадые хүмүүжүүлхэ хэрэг ха юм. Иимэ хүнүүд манай ниитын ажалааршье, мүн гэр бүлэдэшье хүмүүжүүлэгдэдэг. Гэр бүлэ, тэрэнэй харилсаан, хүгжэлтэ — хүн бүхэнэй хубиин бэшэ, харин ниитын, ниитэ гүрэнэй хэрэг мүн. Эгээл тиимэһээ совет бүлэ соо ямар ёһо гуримтай, ямар харилсаатай болохоб, ямараар хүгжэхэ ёһотойб — эдэ бүхы асуудалнууд коммунизм байгуулха хэрэгтэмнай ашатай туһатай, энэ хэрэгтэмнай үнэн сэхэ, тэрэнэй түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ болохо хүнүүдые хүмүүжүүлгымнай нүхэсэл болоно. Совет гэр бүлын харилсаан ба хүгжэлтэ коммунис зорилгые эшэ баримталха ёһотой. Иимэл зорилгоор дээрэ дурсагдаһан хуули баталагдан абтажа, совет байдалай жама ёһые тодорхойлон харуулна.

Совет хүн бүхы талаараа болбосоронги, хүгжэнги байха, тэрэ тоодо бэе махабадайнгаа талааршье, элүүр энхэ, солбон дорюун, эрэлхэг зоригоор түгэс байха зэргэтэй. Энээн тухайда Советскэ правительство тогтоһон түрүүшынгээ үдэрһөө онсо анхарал хандуулжа эхилһэниинь мэдээжэ. Түлөөһэгүй эмнэлгэ, сагай эрилтэдэ хүрэмэ эм дом, эмнэлгын арга дүрэ, элдэб янзын түхеэрэлгэнүүдээр, медицинын үндэр мэргэжэлтэй кадрнуудаар хүсэд хангагдаһан поликлиникэ, больницанууд, курорт болон санаторинууд—эдэ бүгэдэ совет ажалшадай элүүр энхэ байлгада бүрин зорюуланхай. Энэ ушарые илангаяа манай буряад арадай байдал дээрэһээ элитээр гэршэлжэ болоно. Имагтал Совет засагай медицинын ашаар лэ манай арад зон хуушан сагай социальна олон янзын үбшэ хамшагһаа һалажа, тэнюун түбхин, жаргалтай байдалай замда ороо, хара шара шажанай нүлөөнһөө, элдэб олон аргашад- мэхэшэдһээ сүлөөрөө бэлэй. Мүнөө манай эндэ больницагүй, медпунктгүй тосхон олдохогүй. Хүн бүхэн ямаршье захын холо нютагта байгаашье һаа, медицинын мүнөө үе сагай ямаршье туһаламжа абажа шадаха. 140 больница, 1300 врач, олон тоото курорт, санаторинууд — буряад арадай элүүр энхые сахижа байдаг. Энэ тоо 1000 хүндэ больница болон врачнуудай хүртэсын талаар дэлхэйн түрүү гүрэнүүдэйхиһээ һураггүй олон юм.

Совет арадай ажабайдалай үшөө нэгэ шухала асуудал гэбэл. үхибүүдые—манай ерээдүйн халааниие хүмүүжүүлгэ болоно. Совет арадай революционно, ажалай дайшалхы баатаршалгын алдарта ёһо заншалаар, буржуазна номнолтой эбсэшэгүй байхаһаа гадна, манай үзэл сурталые хамгаалжа шадахаар, харша, хорото номнолые элишэлжэ, тэрээндэ добтолжо шадахаар хүмүүжүүлэгдэжэ, уг зорилгыемнай — коммунизм байгуулха хэрэгыемнай эсэстэнь хүргэхэ нангин уялга манай халаанда даалгагдана. Энэ асуудал зүбөөр шиидхэлгэдэ ороной багшанарай Москвада болоһон хуралдаан хүдэлмэреэ бүрин зорюулна. Залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, залуушуулые юрэнхы дунда эрдэмтэй болгохо талаар тодорхой зорилгонууд һургуулиин, багшын, ниитын эмхинүүд болохо — партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой болон пионернүүдэй организацинуудай үмэнэ табигдаба. Багшанарай зүблөөнэй нэрэ дээрэ ерэһэн КПСС-эй ЦК-гай амаршалгын бэшэг, мүн тэндэ хэлэһэн партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ совет һургуулинихидые үүсхэлтэ ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулна.

Совет арадай зохёон байгуулхы ажал хэрэгэй, ажаһуудалай эдэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдэ, тэдэниие шиидхэлгын гадаадын талые хангалгада дээдэ засаг түрэмнай онсо анхарал хандуулна. Энэ асуудалда сессиин баталан абаһан «Уласхоорондын байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политика тухай» тогтоолой гол удха бүрин шэглүүлэгдэнхэй.

Манай ажабайдалай саашанхи хүгжэлтын асуудалнуудые иигэжэ дотоодын ба гадаадын талаһаа тодорхойгоор, зүбөөр шиидхэжэ, Коммунис парти хүн бүхэнэй ажаһуудалые, соёл болбосоролые саашадань һайжаруулха, дээшэлүүлхэ гэжэ анхарна, оролдоно. Тиихэдэ энээнһээ ондоо һайн һайхан уг зорилго, нангин уялга тэрээндэ үгы гэжэ баталан харуулна бшуу. Тиимэл хадань энэ политикань, энэ ажал ябуулгань бүхы арадай зүгһөө халуунаар дэмжэгдэнэ, һайшаагдана. Тиимэл хадань парти, правительствынгаа абаһан шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл орон доторнай шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрнэ.

Ажахымнай саашанхи хүгжэлтэһөө, амжалтатай ажалһаамнай манай байдалай саашанхи хүгжэлтэ дулдыдана. Энэ ушарые гүнзэгыгөөр мэдэрдэг совет хүн бүхэн даалгагдаһан ажалдаа амжалта туйлахын түлөө эрмэлзэнэ, бүхы хүсэ шадалаа гаргана. Энэ жэлэйнгээ түрүүшын хахадай түсэб даабариие, жэшээнь, манай республикын промышленность, хүдөө ажахы дүүргээ. Гэбэшье үшөөл олон промышленна предприятинууд, колхоз, совхозууд абаһан уялгаяа бэелүүлжэ шадаагүй байна. Хэрбээ зарим ажахынуудай гээгдэлдэ ороогүй һаань, республикымнай амжалта бүри ехэ байха бэлэй. Тиимэһээ жэлэй хоёрдохи хахадта энэ гээгдэлһээ гараха гээшэ шухалын шухала зорилго мүн болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ промышленна предприятинууд энэ жэлэй хоёрдохи хахадай, мүн түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи хахадай түсэб, уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэхэ эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулжа эхилээ. Тиихэдэ хүдөөгэй ажалшад малай ашаг шэмэ, үбһэ тэжээлэй, ороохо таряанай элбэг дэлбэг ургаса хуряажа абалгада бэлдэжэ байна.

Парти, правительствынгаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, совет хүнүүд, тэрэ тоодо манай республикын бүхы ажалшад, зохёон байгуулхы ажал хэрэгтээ бүри ехэ илалта туйлажа, арадайнгаа ажаһуудал бүри һайжаруулха зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэнь дамжаггүй. Арадай аша туһада зорюулагдаһан ажал үрэжэл ехэтэй болохонь болтогой! Энэ ажалые үүдхэгшэ — Коммунис парти мандаха болтогой!

ИНДИИН ПРЕЗИДЕНТ МОСКВАДА ЕРЭЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, мүн СССР-эй правительствын уряалаар Индиин Республикын Президент доктор Закир Хусейн гэгшэ албанай хэрэгээр июлиин 8-да Москвада ерэбэ.

Внуковскэ аэродром дээрэ хани гүрэнэй түрүүе СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин болон бусад угтаа.

(ТАСС).

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Июлиин 8-да Москвада нээгдэһэн бүхэсоюзна зүблөөн хүдөө ажахын үйлэдбэриин мэргэжэлтэдые һурган бэлдэхэ шанарынь һайжаруулха болон дээдэ һургуулинуудта соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ асуудалнуудта зорюулагданхай. Тэрэнэй хүдэлмэридэ 500 шахуу хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай ректорнүүд, партийна ба комсомольско организацинуудай секретарьнар хабаадалсана.

«Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые һурган бэлдэхэ хэрэг саашадаа һайжаруулха, студентнүүдые соёл сурталай ба политическэ талаар хүмүүжүүлгые дээшэлүүлхэ» гэһэн элидхэл СССР-эй хүдөө ажахын министр В. В. Мацкевич хэбэ.

(ТАСС).

Совет эмшэдэй айлшан бууба

СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын, СССР-эй Медицинын эрдэм ухаанай академиин уряалаар Элүүрые хамгаалха бүхэдэлхэйн эмхи зургаанай генеральна директор доктор Марселино Кандау гэгшэ СССР-тэ ерэбэ. Тэрэ хадаа СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр, академик Б. В. Петровскитой уулзаа.

Совет эмшэдэй айлшан боложо ерэһэн тэрэ хүн Советскэ Союзда арбаад үдэр соо байха юм. Тиихэдээ Москваһаа гадна, Баку, Ташкент, Алма-Ата, Новосибирск городуудта ошожо үзэхэ юм.

ГАЗАР ХАХАЛАГШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Ара-Хэрээтын нарһан тужын захада Бэшүүрэй аймагай механизаторнууд сутларжа, газар хахалалгаар мүрысөө һая үнгэргэбэ.

— Нэгэ жэгдээр, 18 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалха эрилтэ мүрысөөндэ хабаадагшадай урда табигдана,—гэжэ аймагай үйлэдбэриин управлениин ахалагша инженер А. А. Туранинай соносхоһоной удаа тракторнууд хойно хойноһоо абяа гаража, мүрысөөн эхилбэ.

Уданшьегүй 30 минута үнгэржэ, 84-83, 26-05 номертой тракторнуудай трактористнар уридшалан нормоёо дүүргээд, түрүүн байһан газартаа ошоно. Мүрысөөндэ хабаадаһан бүхы тракторай полиин захада жэрылдэн зогсоходо, комиссиин гэшүүд ажалдаа ороно. 0,45 гектар болохо буураздаануудые зэргэсүүлэн үзэнэд. Зарим бураздаануудынь жэгдэ бэшээр хахалагданхай. Хоёрдохи, дүрбэдэхи, зургаадахи участогуул һайн гэжэ тоологдобо.

Нарһан тужын полиин захада баригдаһан трибунын дэргэдэ механизаторнууд, мүрысөө харахаяа ерэгшэд сугларанхай.

— Хоёрдохи бураздаа хахалһан Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой тракторист Николай Дульянинов мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын тугаар, кубогаар, хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба,—гэжэ энэ спортивна мүрысөөнэй ахалагша судья В. А. Эпов соносхоно.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн «Рассвет» колхозой тракторист Николай Титовто спортивна бүлгэмэй хүндэлэлэй грамота барюулагдаба. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой тракторист Тимофей Щербин гурбадахи һуури эзэлһэнэйнгээ түлөө мүн лэ хүндэлэлэй грамотада хүртөө.

Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулжа эмхидхэгдэһэн механизаторнуудай энэ спортивна мүрысөөндэ илагшад июлиин 10-да Ивалгада үнгэргэгдэхэ республикын газар хахалагшадай мүрысөөндэ хабаадаха юм.

В. БОРИСОВ.

ЯМАР ШАНАРТАЙ НООҺОН ТУШААГДАНАБ

Республикымнай хэдэн зуугаад хонишодой хүсэ шадалаа гамнангүй, зүрхэнэйнгөө халуун эрмэлзэл гаргажа ургуулһан «сагаан алтан» хаа хаанагүй хуряагдажа захаланхай... Прессээр нягтаруулжа мэшээтлэһэн ноохо ашанхай автомашинанууд Улаан-Үдын ноохо угаадаг фабрикын хашаа руу хойно хойноһоо орожо, шэгнүүрэй тодхогдоһон һарабша доро зогсоно.

— Июлиин 1-нэй дүнгөөр Буряадай республикын ажахынуудһаа 520 тонно ноохон оронхой. Энэнь мүнөө жэл тушаагдаха бүхы ноохоной 12 процент болоно. Илангаяа ехэ ноохон Баргажанай аймагһаа ерээ.

— Бүхыдөө хоёр зуугаад тонно: Мухар-Шэбэрэй аймагһаа — 125 тонно, Бэшүүрэй аймагһаа 90 тонно,—гэжэ пунктые даагша нүхэр Евсеенко хөөрэнэ.

Ноохо угаадаг фабрикада энэ хабар 4 үдэрэй семинар эмхидхэгдэжэ, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай, Красноярскэ, Приморийн хизаарнуудай, мүн манай республикын колхоз, совхозуудай зоотехнигүүд болон ноохо илгагшад сугларжа, 1968 онһоо эхилхэ ноохо тушаан абаха шэнэ гуримтай танилсаһан байна. Энэ шэнэ гуримай ёһоор хүдөө ажахыһаа ородог ноохоной шанарта промышленность эрилтээ ехэ болгожо, колхоз, совхозуудай олзо доход дээшэлүүлхын тула гүрэн хонинай ноохоной үнэ сэн дээшэлүүлээ. Жэшээнь, 1 килограмм меринос ноохоной сэн 72 мүнгөөр, холимог үүлтэрэй малай нарин ноохоной сэн 30 мүнгөөр, нарибтар ноохоной — 40 мүнгөөр ехэ болоо.

Ушар тиимэһээ республикымнай колхоз, совхозууд шэнэ гуримай ёһоор ноохо тушаажа, хэды шэнээн олзо олоно гээшэб гэһэн асуудалтайгаар ноохо угаадаг фабрикада ошожо һонирхобобди.

39 тонно ноохо тушааһан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой 12 тоннонь шалгалта гаража, 1400 килограммынь меринос гэжэ тоологдоод, мянган түхэриг нёдондоной хиһоо үнэтэйгөөр абтаа. Мүн 5 тонно ноохоной килограмм бүхэниинь 40 мүнгөөр сэнгээ нэмээ. Бэшэниинь шарабтар үнгэтэй гэжэ тоологдоод, мүн лэ сэнгынь нэмэһэн байна.

Гэхэтэй хамта республика дотороо хонидоо түрүүлжэ хиргажа захалһан Баргажанай аймагай ажахынуудһаа ороһон ноохоной шанар тухай фабрикын хүдэлмэрилэгшэ Н. В. Ключерова иигэжэ хэлэнэ:

— Баргажанайхид тушааха ноохондоо хайша хэрэгээр хандадаг зандаа. Жэшээнь, Хурамхаанай совхозһоо ерэһэн 50-дахи бүлэгэй сагаан үнгэтэй гэһэн тэмдэгтэй ноохые задалаад үзэхэдэ, бүтэдэ хара, шара ноохоноор худхаашаһан байгаа. Ноохоной классыньшье мүн лэ алдагдажа илгагдаһан. Хоёрдохи классай ноохон нэгэдэхи гэһэн тэмдэгтэй ерээ. Тус аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозһоо ерэһэн ноохон сортоороо илгагдаагүй байшоо. Нарибтар гэһэн тэмдэгтэй ноохоной 41 процентнь нарин гэжэ элирхэйлэгдэнэ. Гадна фабрикада тушааһан ноохонойнь 3 процент бүдэй үртэһэнтэй холисолдоһон байжа, колхозой хорёод центнер ноохоной сэн 2 процентээр доошолуулагдаа. Ноохо хиргаха, илгаха, ябталха хэрэгтэ яахадаа иимэ дутагдалнууд ушарна гээшэб? Нэн түрүүн колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ шухала хүдэлмэриин хойноһоо хиналта табинагүй, бодото һайнаар эмхидхэнэгүй гэжэ хэлэхээр байна. Түрүүшын эдэ дутагдалнуудые дары усалхаха шухала болоно.

Н. ДАМБАЕВ,
манай корр.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

КОММУНИЗМЫН АГУУЕХЭ ХЭРЭГТЭ ҮНЭН СЭХЭ, БААТАР ЗОРИГТОЙ ТЭМСЭЛШЭДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Областной партийна эдэбхитэдэй суглаанда КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Модогоевой** хэһэн «Республикын комсомолшууд болон залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ба тэрэниие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэнэй эхилхэдэ, нэн түрүүлэн КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр **В. Г. Бирюков** үгэ абаба.

— Нүхэдүүд! КПСС-эй XXIII съездын, партиин обкомой пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, горком, райкомууд болон партийна эхин организацинууд хадаа комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие, залуушуулай дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха талаар али олон хэмжээнүүдые абадаг болоо. Энэ асуудалаар бюро, пленумүүд дээрэ партийна организацинуудай тоосоон зүбшэгдэнэ, залуу үетэниие хүдэлмэришэн ангиин, Коммунис партиин революционно, дайшалхы болон ажалай ёһо заншалаар хүмүүжүүлхэ зорилгоор элдэб янзын хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Эдэ хүдэлмэри илангаяа Октябриин революциин 50 жэлэй, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойнуудта бэлдэжэ байһан үедэ бүри эршэ хүсэ ороһон байна,— гэжэ нүхэр Бирюков үгэеэ эхилнэ.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, комсомолой кадр хүдэлмэрилэгшэд болон эдэбхитэдые шэлэн абаха, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, хүдэлмэришэн ангиин ёһо заншал баримталан, залуу үетэниие ажал дээрэ хүмүүжүүлхэ, тэдэниие үзэл сурталайнгаа талаар бата байхаар һургаха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулнабди гэжэ тэмдэглэнэ. Комсомолой дундахи партийна хүсэн һүүлэй үедэ гурба дахин хүдэржөөшье һаа, залуу коммунистнар комсомолой хүдэлмэридэ үшөөл үсөөнөөр хабаадана. Комсомолой наһанай 2300 коммунистнуудай оройдоол 147 хүниинь комсомолой хүдэлмэридэ хабаадалсана бшуу. Комсомолой хүдэлмэри тушаа анхаралаа табидаггүй партийна организацинууд яһала бии. Тэдэнэй тоодо вагонно депогой, шэлэй заводой, мебельно-модо болбосоруулгын, гэр барилгын комбинадуудай, «Теплоприбор» заводой партийна организацинууд оролсоно.

Комсомолшууд ба залуушуулай хэрэг үйлэ тушаа үгэ хэлэгшэ тогтобо. Тэдэнэр городой ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадана, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын али олон дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэ, коммунис ажалай хүдэлөөндэ комсомолшууд бултаараа шахуу хабаадана. Ажахын бүхы һалбаринууд дээгүүр комсомол-залуушуулай 200 гаран бригада хүдэлжэ байдаг. Олон предприятинуудта залуушуулай хэрэг үйлэдэ зорюулһан аша туһаар һайн элдэб янзын хэмжээ ябуулганууд нэбтэрүүлэгдэнэхэй.

Гэбэшье залуу үетэниие ажал дээрэ хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ томо томо дутагдалнууд бии байһаар. Хүдэлмэришэн-залуушуулай дундаһаа нормоёо дүүргэдэггүйшүүл олон, шанар муутай продукци бүтээлгэ үргэлжэлһөөр, ажалай болон үйлэдбэриин журам эбдэхэ ябадал ушарһаар. Техническэ һуралсал үшөөл муугаар эмхидхэгдэнэхэй, ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдал хангалтагүй. Эдэ мэтын дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ партийна организацинууд анхаралаа онсо табиха ёһотой гэжэ нүхэр Бирюков ажаглалта хэнэ.

— Манай город хадаа һурагшадаар, залуу хүдэлмэришэдөөр баян хото мүн. Хотын дээдэ, тусхай ба юрэнхы дунда һургуулинуудта, училищинуудта 83,5 мянган хүбүүд, басагад һурана,— гэжэ нүхэр Бирюков хэлэнэ.

Тиихэ зуураа дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудтахи хүмүүжүүлгын болон һуралсалай хүдэлмэридэ ушардаг ехэ дутуу дунданууд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Илангаяа ниитын эрдэмүүдые шудалха хэрэг һайжаруулха асуудалда гол анхаралаа үгэ хэлэгшэ хандуулна.

— Ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэ хадаа партийна хүдэлмэриин гол шухала һалбари мүн болоно. Манай ороной хүн зоной хахадынь залуу наһатан һэн туладань, КПСС-эй XXIII съезд партиин анхаралые комсомолдо, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хандуулха эрилтэ табиһан байна. Энэл эрилтын ёһоор манай районно партийна организаци өөрынгөө хүдэлмэриие эмхидхэн ябуулхые оролдоно,— гэжэ КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. Д. Таханов** мэдүүлбэ.

Комсомолшууд болон союзнабашэ залуушуулые хүмүүжүүлхэ зорилгоор аймаг дотор элдэб олон арга, шэнэ зүйлнүүд хэрэглэгдэдэг болоһон тухай тогтобо. Түрүүшын комсомольско ячейкэнүүдэй байгуулагдаһан газараар аяншалга, дурасхаалта хүшөөгэй дэргэдэ тангариг абалга, гурбан үеын комсомолшуудай уулзалта, баяр ёһололой оршон байдалда паспорт барюулга, хүндэтэйгөөр армида үдэшэлгэ гэхэ мэтын хэмжээнүүдэй хүмүүжүүлхы удхатай байһыень арсахын аргагүй.

Мүн тэрэшэлэн спортивна хэмжээ ябуулганууд, сэрэгэй-патриотическа хүдэлмэри Түнхэндэ нилээд үргэнөөр ябуулагдана. Аймаг дотор ДОСААФ-ай 74 эхин эмхи, «Урожай» гэжэ һайн дуранай спортивна бүлгэмэй 49 эмхи хүдэлнэ. Тэдэнэй зэргэдэ арбаад мянган хүбүүд, басагад тоологдоно. Колхоз, совхозууд спортивна залнуудые, стадионуудые барилгада анхаралаа табидаг болоо. Дутагдал гэхэдэ, худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд спортивна хэрэгсэлнүүдээр ёһоор хангажа шададаггүй гэһэн ажаглалта хэнэ. Тиихэдэ республикын спортивна эмхинүүдэй холбооной совет, «Урожай» бүлгэм хүдөөгэй спортсменүүдтэ бодото туһаламжа үзүүлдэггүй гэжэ шүүмжэлбэ.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, республикын дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэдэй марксистско-ленинскэ бэлэдхэлэй хангалтагүй байдаг тушаа онсолон тогтобо. Олонхи залуу мэргэжэлтэд ниитэ-политическэ хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэлгэдэ һожоргүй, дүй дүршэлгүй байдаг гэжэ үгэ хэлэгшэ ажаглалта хэнэ. Республикын институдууд болон техникумууд саашадаа студентнэрые ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха хүсэлэнтэйгөөр хүмүүжүүлхэ бэзэ гэжэ найдана. Тэрэнэй түлөө ниитын эрдэмүүдые заалта эрид һайжаруулха, удхыень гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Республикын профессионально-техническэ һуралсалай управлениин начальник нүхэр **П. Ф. Томиндо** үгэ үгтэбэ. Мэргэжэл түгэс хүдэлмэришэдые бэлдэхэ талада энэ һуралсалай али зэргын үүргэтэй байһые тэмдэглээ. Гансахан ябажа байгаа түсэбтэ табан жэлэй туршада 30 гара мянган хүбүүд, басагад хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэй боложо гараха ёһотой юм. Тиимэһээ аха үетэниие халан абаха, үг залгамжалха, халааниие һурган бэлдэхэ хэрэгэй удха шанар нилээд ехэ байна бшуу.

— Һүүлэй үедэ партиин райкомууд профессионально-техническэ һуралсал тушаа анхаралаа яһала табидаг болоо. Һуралсал, хүмүүжүүлгын байдал тухай тоосоонуудые бюро дээрэ зүбшэн хэлсэнэ. Училищинуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэри эмхидхэл һайнтай, бодомжотойгоорошье хэгдэдэг болоо. Мүн багшанарай дунда элдэб хэмжээ ябуулганууд бүтээгдэнэ,— гэжэ нүхэр Томин мэдүүлнэ.

Үнэхөөрөөшье һүүлэй жэлнүүдтэ училищинуудай партийна организацинуудай ажал ябуулга эли бодо һайжараа. Партийна суглаанууд дээрэ хэлсэгдэһэн асуудалнуудайшье шэнжэ шанарынь хубилаа. Бэрхэ багшанар болон мастернуудай дүй дүршэл тухай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин байдал тухай, комсомолой организациие партийна талаар хүтэлбэрилтэ тухай асуудалнууд гол түлэб зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдана.

Гэбэшье училищинуудай комсомольско организацинуудай хүдэлмэритэй танилсаад байхала дутуу дунданууд нилээд олон. Комсомолшуудай суглаанай үүргые тоодоггүй ушар тохёолдоно. Зарим тээгүүр ямаршье шиидхэбэри абахын аргагүй асуудал хэлсэлгэдэ табигдана. Һара бүхэндэ суглаа зарлаһанай хэрэг юуб гэхэшье хүнүүд бии. ВЛКСМ-эй райкомууд партиин абаһан шухала шиидхэбэринүүдтэй комсомолшуудые танилсуулнагүй, эдэбхитэдэй политическэ мэдэрэлые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоногүй. Зарим училищинуудта комсомолой гэшүүд даншье һаа үсөөн байдаг. Эдэ ушарнууд комсомолой организациие партийна талаар хүтэлбэрилгын һула байһые гэршэлнэ бшуу. Тэрээнһээл уламжалан, һуралсал, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ дутагдал олон, зарим тээгүүр журам муу, хуули ёһо хазагайруулхашье ябадал ушарна гэжэ нүхэр Томин үгэ хэлэхэлээ тэмдэглэһэн байна.

Саашань үргэлжэлүүлхэ зуураа, үгэ хэлэгшэ олоной анхархаар болоһон онсо орёо хэдэн асуудалнууд тушаа тогтобо. Тэдэнь гэбэл, нэгэдэхеэр, ерэхэ үеын хүдэлмэришэниие элиршүүлэй дундаһаа зүбөөр шэлэн абаха зүйл болоно. Мүнөө һуража байһан һурагшадай 56 процентнь 8 класс дүүргээгүй үхибүүд болоно. Иимэ ушар хадаа мэргэжэл түгэс хүдэлмэришэниие бэлдэхэ хэрэгтэ һаад тойбо ушаруулна. Хүдөөгэй училищинуудые һурагшадаар хүсэд хангаха гэшэ бүришье һаа хүшэр болоод байна.

Хоёрдохёор, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ехэ дутагдалтай байна. Тэндэ һуража байһан зарим һурагшад хүдэлмэришэн болохо хүсэлэнгүй байдаг. Олонхи һургуулинууд институдуудта олон хүбүүд, басагадые оруулһаараа омогорходог, хари хэдэн элиршүүлые хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ эльгээһэн тухайгаа дурдахашье дурагүй байдаг. Тэд хүдэлмэришэдэймнай дунда үйлэдбэриин ямар олон новаторнууд, коммунис ажалай ударнитууд, Социалис Ажалай Геройнууд, ордентод бии гээшэб.

— Тиимэһээ ургажа ябаа залуу үетэндэ ямар нэгэн профессиональна мэргэжэл шудалуулха зорилгоор холын хараата хүдэлмэри ябуулха тон шухала болоно. Манай социалис обществын эрхэ байдалай хэрэгламжэһээ уламжалан, залуу үетэниие ерэхэ сагайнгаа мэргэжэлые өөрынгөө дураар шэлэн олохоор хүмүүжүүлхэ ёһотойбди. Энэ хадаа партийна организацинуудай, багшанарай коллективүүдэй гол зорилго болоно,— гэжэ нүхэр Томин ажаглалта хэбэ.

— Залуушуулай ажал ябуулга хадаа имагтал хэһэн ажалаараа, тэрээндэ ямараар хандадагаараа сэгнэгдэхэ ёһотой. Ажалайнь үрэ дүн залуу үетэнэй хэр зэргэ хүмүүжэнги байһые гэршэлхэ байна. Энэ эгээл зүб сэгнэлтэ гэжэ һананаб. Гэхэ зуура залуушуулай ажабайдалай бусад хэрэг үйлэнүүдые мартаха ёһогүйбди,— гэжэ КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. И. Титов** үгынгөө эхиндэ онсолон хэлээ.

Тэрэ хэлэһэнээ баримталан, үгэ хэлэгшэ һонин жэшээнүүдые дурдаба. Оймородой совхозой комсомольско организаци нилээд олон жэлдэ эгээл гээгдэгшэдэй нэгэн байһан юм. Комсомолые хүтэлбэрилхэ талаар өөрынгөө хүдэлмэриин дутагдалые жэл бүхэндэ секретариие һэлгэлгээр заһахые оролдодог һэн. Зүгөөр таарамжатай хүниие энэ харюусалгатай газарта табиха гэжэ оролдодоггүй бэлэй. Иимэ байдалые партиин райком саашадаа тэсэхэ аргагүй байгаа.

Гурбан жэлэй саада тээ комсомолой тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ комитедэйнгээ секретаряар залуу коммунист Владимир Левиниие һунгаһан юм. Иимэ юумэ хэхэдээ бидэ алдуу хээгүйбди. Тэрэнэй залуушуулай дунда хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо эндэхи организациин байдал танихааргүй ондоо болон хубилаа.

Нёдондо үбһэ хуряалгын урдахана комсомолой комитет өөрынгөө зохёоһон хэмжээ ябуулгануудые совхозой партком болон дирекцидэ дурадхаба. Тэдэн дотор нь комсомол-залуушуулай табан звено эмхидхэжэ, адаг найма мянган центнер үбһэ сабшажа абаха гэһэн бодомжо бэшэгдэһэн байгаа. Зарим «нэтэн энээндэнь этигэхэгүй һэжэг гаргаа. Харин үрэ дүнгынь эгээ ондоо байшоо. Совхозой бэлэдхэһэн 16 мянган центнер үбһэнэй арба мянганиинь комсомолшууд болон залуушуулай хүсөөр абтаа. Зүгөөр тэдэнэй звенонуудай гэшүүдэй тоо нүгөөдүүлэйхидһээ хоёр дахин үсөөн һэн.

Энэ комсомольско организациин ябуулдаг союз доторой хүдэлмэри нилээд һайжараа, залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар ябуулдаг хэрэгынь тодорхой болонхой.

Эгээл иимэ хубилалта болоһон тухай Тимлюйгэй цементын заводой комсомольско организациин ажал ябуулгаһаа мүн жэшээлэн нүхэр Титов харуулаа. Залуу коммунист Федор Салхадиновые комсомолой ударидагшаар һунгаһанһаань хойшо энэ организаци аймаг соогоо алдартайшуулай нэгэн болоо.

Каменск поселок арба мянга гаран хүн зонтой. Улаан Армиин уялгата албанда абтаха залуушуул эндэ олон. Гэбэшье соёл болбосоролой, физкультурно-спортивна хүдэлмэриин хангалтагүй байдалтайһаа боложе эндэхи залуушуул ажалһаа сүлөө сагаа зүбөөр хэрэглэжэ шададаггүй бэлэй. Залуушуулай архидаха, хүдэлмэридөө гээгдэжэ ерэхэ, ажалай журам эбдэхэ, гэмтэ ябадал хэхэ ушарнууд үзэгдэдэг һэн.

Цементын заводой партийна ба комсомольско организацинуудай үүсхэлээр Каменск посёлогто партийна, комсомольско организацинуудай секретарьнарай совет байгуулагдажа, нэн түрүүн физкультурно-спортивна хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудал зүбшэгдөө. Энэ хэрэг хүтэлбэрилхыень Федор Салхадиновта совет даалгаа. Комсомолой хүтэлбэрилэгшын эрмэлзэлэй ашаар тус посёлогто спорт ба физкультура дэлгэржэ, бодото һууряа оложо байна.

Үгэ хэлэгшэ комсомолой политическэ һуралсал тухай тогтобо. Энэ хэрэгтэнь партиин райкомой, партийна организацинуудай туһалдаг дүй дүршэл тухай тогтобо. Ерэхэ һуралсалай жэлэй үедэ комсомолшуудай һуралсалые эрхилхэ пропагандистнарай 70 процентнь коммунистнууд байха юм. Мүн тэрэшэлэн комсомолшууд болон залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлхы хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор партиин райкомой һүүлэй үедэ бэелүүлһэн хэмжээ ябуулганууд, онол арганууд тушаа нүхэр Титов дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Комсомолой хүдэлмэри тухай асуудалнуудай партиин райкомой пленум, бюро дээрэ, эхин организацинуудай суглаанууд дээрэ байд байд гааж хэлсэгдэжэ байдаг гуримай һайн үрэ дүнтэй байһые жэшээлэн харуулаа.

Гэхэтэй хамта райкомой комсомольско организациие партийна талаар хүтэлбэрилгэдэ бии байһан дутагдалнууд тушаа нүхэр Титов мүн тогтобо. Комсомольско организацинуудайнгаа ажал ябуулгаар һонирходоггүй, тэрээндэнь бодото туһаламжа үзүүлдэггүй парткомууд болон партийна организацинууд аймаг дотор үшөөл бии байһаар. Залуу хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй ажаһуудал һайнаар хангадаггүй ажахын хүтэлбэрилэгшэд үсөөн бэшэ. Залуу үетэнэй дундаһаа ниитын гурим эбдэхэ, ёһо гурим хазагайруулха ябадал эсэслэн усадхагдаагүй, тэдэнэй дунда ВЛКСМ-эй гэшүүдшье оролсоод байдаг.

Сэрэгэй алба хаагша нүхэр **С. М. Масловский** партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совет залуу үетэнэй баатарлиг ажал, дайшалхы шэн зориг тухай, тэдэнэй совет Эхэ орондоо, Коммунис партидаа үнэн сэхэ байдагыень омогорхон мэдүүлнэ. Тиихэтээ хамта залуушуулай дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин удхые улам гүнзэгырүүлхэ, хурса болгохо хэрэгтэй байһан тушаа онсо анхарба.

Предприятинуудай, эмхи зургаануудай, һургуулинуудай комсомольско организацинууд залуушуулые сэрэгэй-патриотическа ёһоор, революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын ёһо заншалаар хүмүүжүүлхэ ехэ хүсэн мүн гэжэ тэмдэглэбэ. ВЛКСМ-эй райкомуудай секретарьнар энэ суглаанда уригдаһан, тэрээндэ хабаадажа байһан тулада энэ асуудалда тэдэнэр сэлмэдээ онсо анхарха бэзэ, өөһэдынгөө хиналта дээрэ абаха бэзэ гэжэ найданаб гэнэ.

Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ уялгатай ерээдүйн багшанарые марксизм-ленинизмын үзэл сурталаар хатуужанги, болбосорол ехэтэйгээр бэлдэхэ талаар Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай партийна организациин хэжэ байһан хүдэлмэридэ партбюрогой секретарь нүхэр **И. И. Осинский** өөрынгөө үгые зорюулба.

Марксистско-ленинскэ үзэл сурталай талаар студентнэрэй бэлэдхэлэй хэм хэмжээе дээшэлүүлхын тулада партбюро ба ректорат нилээд оролдолго гаргана, ниитын эрдэмүүдэй кафедранууд ба комсомольско организаци хоёрые холбоо барисаатайгаар хүдэлгэхэ хэрэгтэ онсо анхарна.

— Һүүлэй жэл хахадай туршада ниитын эрдэмүүдэй кафедрануудай багшанарай хабаадалгатайгаар бүхы институдай комсомольско суглаан хэдэ дахин үнгэргэгдөө. Тэндэ ниитын эрдэмүүдые шудалалгада хабаатай хэдэн шухала асуудалнууд харагдаа. Ниитын кафедрануудай багшанар комсомолой эдэбхитэдэй һуралсал эмхидхэдэг, политинформаторнуудта заабари үгэдэг, орон доторой ба уласхоорондын ямар нэгэн шухала асуудалаар һарадаа нэгэ дахин комсомолшуудай үмэнэ үгэ хэлэдэг байна,— гэжэ нүхэр Осинский хөөрэнэ.

Кафедранууд комсомолой эдэбхитэдтэй хамта студентнэрэй конспект ямараар бэшэдэгыень, лекциһээ бэшэжэ абалгыень шалгадаг, ниитэ-политическэ темээр сэсэ буляалдаа үнгэргэдэг, выставкэ, стенд түхеэрэлгэ эмхидхэдэг байна. Партбюрогой һанамжаар факультедүүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнараар ниитын эрдэм заадаг багшанар һунгагданхай. Эдэ бүхы хамтаараа хэһэн хүдэлмэримнай студентнэрэй ниитын эрдэмүүдые һайнаар шудалха ябадалдань нилээд урагшатайгаар нүлөөлһэн, нүлөөлнэшье.

Гэхэтэй хамта үгэ хэлэгшэ ниитын кафедрануудай, мүн комсомольско комитедэй хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тушаа тогтобо. Зарим студентнэрэй теоретическэ мэдэсэ үшөөл хангалтагүй, зариман теориие коммунис байгуулалтын мүнөөнэй бодото байдалтай холбожо шадалаггүй, гүнзэгы бодолгүйгөөр ойлгонги байдаг шуу. Уласхоорондын мүнөөнэй байдалые, манай партиин политикые балараар мэдэдэг ушарнууд бии гээшэ.

Научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ студентнэрэй ямар зэргээр хабаадажа, ямар үрэ дүн мүнөө туйлагдажа байһан тушаа нүхэр Осинский хэлэбэ. Студентнэрэй научна бүлгэмдэ 600 гаран хүн оронхой, элдэб шэнжэлэлгэ хэжэ байдаг. Һая үнгэрһэн научна конференцидэ институдай һурагшад элдэб темээр элидхэл болон мэдээсэлнүүдые хэһэн, олониинь һайн сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм. Гушаад эрхим элидхэлнүүд городской конференцидэ хэлэгдэхээр шэлэн абтаа. Ниитын эрдэмэй мэргэжэл шудалха факультедэй хэжэ байһан юумэн һонирхолтой. Студентнэр багша болохынгоо хажуугаар лектор, пропагандист, журналист, хөөрэлдөө эмхидхэгшэ гэхэ мэтын мэргэжэл абаха аргатай юм. Тус факультедые институдай проректор коммунист нүхэр Мангадаев хүтэлбэрилнэ. Эндэ һураха дуратайшуулда хотын бэрхэ бэрхэ лекторнууд лекци уншадаг, хэшээл эрхилдэг байна.

— Институдай комсомольско организациин хүдэлмэри мүнөө үеын эрхэ байдалда түйсэд зохихоор табигданхай гэжэ хэлээ хада ехэ алдуутай зүйл болохо. Комсомолые хүтэлбэрилгэдэ горитой дутагдалнууд бии. Һуралсалай шанар һайжаруулха, журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха элдэб янзын арга дүршэлнүүдые гүйсэд дүүрэн хэрэглэжэ шаданагүйбди. Энээнһээ уламжалан, нилээд олон студентнэр дунда зэргын лэ сэгнэлтэ абаад ябадаг юм,— гэжэ нүхэр Осинский мэдүүлнэ.

Хоёрдохи гол дутагдал юуб гэхэдэ, эрдэм наукын үндэһөөр зохёогдоһон хүмүүжүүлгын нэгэ янзын гурим үшөө табигдаагүй байһаар. Энэ шухала хэрэг эрхилэлгэ нэгэ хэлэн юрэнхы хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгээр хизаарлагдана. Институдай партбюро, ректорат студентнэрые хүмүүжүүлхэ талаар Москвагай түрүү институдуудай һайн дүй дүршэлтэй танилсаһан байна. Тиигээд студентнэрэй институдта һуража байһан сагта таһалгаряагүй ябуулагдаха хүмүүжүүлхы хүдэлмэриин тусхай түсэб зохёогдоо. Тэрэ түсэб зохёолгодо дээдэ һургуулиин дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Дуринов, Мангадаев, Никоров, Басаев болон бусад хабаадуулагдаһан зэргэтэй.

Партиин райкомой, партийна эхин организацинуудай зүгһөө комсомолой хүдэлмэриие һайжаруулхын тула ямар хэрэг бүтээжэ байһан тухай КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Б. Д. Ангархаев** суглаанда хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдээ Чисаанын совхозой парткомой (секретариинь нүхэр Гармажапов) хүдэлмэриин дүй дүршэл тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Эндэ комсомол-залуушуулай бригада ба звенонууд хоорондын социалис мүрысөөн тон зүбөөр эмхидхэгдэдэг. Комсомолшуудай эдэбхи хэшээл улам хүгжэнэ, ниитын ажабайдалда шуналтайгаар хабаадана.

Үгэ хэлэгшэ аймагай һургуулинуудай комсомольско эхин организацинуудай ажал ябуулга тушаа дэлгэрэнгытээр хэлэбэ. Хэжэнгын интернат һургуулиин, Чисаанын, Хэжэнгын дунда һургуулинуудай партийна организацинууд комсомолшуудта анхаралаа ходо табижа, һуралсал, хүмүүжэлэй хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө оролдожо байдаг. Түрэл нютагаа шэнжэлэлгэ, аяншалга, алдар солын клуб түхеэрэлгэ гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд һурагшадые хүмүүжүүлхэ ябадалда һайнаар нүлөөлнэ бшуу. Жэшээнь, интернат һургуулиин, Чисаанын дунда һургуулиин шабинар Совет засаг байгуулгада хабаадагшадта, урданай коммунистнарта хабаатай материалнуудые, экспонадуудые суглуулжа байна. Һурагшадые ажал хүдэлмэридэ шуналтайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэг Хэжэнгын олонхи һургуулинуудта яһала һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Энэ талаар һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай хэрэг үйлэ анхарал татамаар.

Аймагай ажахынууд сантехмонтажник, электрик, газоэлектро-гагнууршан, тэжээл буйлуулгын технолог гэхэ мэтын мэргэжэлтэдээр угаа ядалдадаг гээшэ. Иимэ мэргэжэлтэдые профессионально-техническэ училищинууд бэлдэдэг. Харин тиихэдэ Баунтын, Яруунын, Хориин, Хэжэнгын аймагуудта орой ганса училищи бии. Тэрэ Нарһатада түбхинэнхэй. Энэ училищи манай хэрэгламжые хангнагүй. Тиимэһээ Хэжэнгэ тосхондо иимэ һургуули байгуулха эрилтэ табиһаар үнинэйбди. Теэд шиидхэбэреэ юуншьеб олоногүй. Найман класс дүүргээд, саашадаа һураха аргагүйдэдэг үхибүүдые мэргэжэлтэй болгоходо али зэргын туһатай байха һэм гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхана.

Хяагтын аймагай Худэриин совхозой парткомой секретарь нүхэр **Н. И. Якимов** үгэ абаба. Тэрэ ажахынгаа комсомолшууд, залуушуулай ажал ябуулга тушаа дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ. Партийна хүтэлбэриин дээшэлһэнэй зэргээр ВЛКСМ-эй совхозой комитет, эхин организацинууд һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулаа, ниитын ажабайдалдашье эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо гэжэ хэлэнэ.

Комсомолой комитет һони һонин хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэнэ. Жэшээнь, Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо бэлдэжэ байха үедэ «Агууехэ Октябрь ба залуу үетэн» гэһэн асуудалтай хамтын суглаа зарлаһан байна. Тэндэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд яһала һайнааршье дүүрэһэн. Залуушуулай үдэшэнүүд, концерт харуулга, агитбригадын аяншалга гэхэшэлэн али олон юумэн хэгдээ. Тэрэл эршэ зоригоо буурууланггүй ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо тэндэхид бэлдэжэ байна. Нүхэр Якимов совхозой комсомолшуудай ехэ һайндэрөө эрхим амжалтаар угтахын түлөө ямар зэргээр хүдэлжэ байһан тушаань хөөрэжэ үгэбэ. Түрүү комсомолшуудай нэрэ обогые магтан дурдаба.

Худэриин комсомолшууд болон залуушуул ганса ажал хүдэлмэреэрээ суурхадаг бэшэ. Тэдэнэр мүн оюун бэлигтэй, солбон шамбайшуул. Уран һайханай самодеятельностиин, спортын эндэ дэлгэрһэниинь мүн лэ ВЛКСМ-эй комитедэй үүргын, нэрэ хүндын дээшэлһэнэй тэмдэг болоно бшуу. Гэхэтэй хамта үгэ хэлэгшэ дутагдалнууд тушаагаа мүн лэ тогтоһон байна. Илангаяа комсомолой политическэ һуралсал эмхи гуримаа олоодуй. Залуушуулые үзэл сурталай, политическэ талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ баһал дутуу юумэнүүд бии гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Саашадаа комсомолой һуралсал тушаа онсо боломжолхо шухала байна. Юуб гэхэдэ, һуралсалай программа һанаһанда таарана гүй, орёо, ойлгогдосогүй. тиигэн мүртөө янза түхэлынь үлэмжэ олон гэжэ хэлэбэ.

— Парткомойнгоо түсэб зохёохдоо, комсомолой организациин юу хэхэ, тэрээндэ ямар туһаламжа үзүүлхэ байһанаа тодорхойлдог дүршэлтэйбди. Комсомолшуудай хамтын суглаан парткомой гү, али дирекциин хабаадалгагүйгөөр болодоггүй. Комсомолой комитедэй тоосоон партком дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг. Тиихэ зуураа, ВЛКСМ-эй комитедэй заседанида парткомой гэшүүдэй нэгэн заатагүй хабаададаг гуримтайбди. Парткомой гү, али партбюрогой нэгэ гэшүүндэ комсомолой хүдэлмэри даалгагданхай байдаг,— гэжэ Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой парткомой секретарь нүхэр **И. П. Сараев** хэлэнэ.

Нүхэр Сараев леспромхозой Кокетэйн модо бэлэдхэлэй пунктын Анна Игумновагай, Шабарай модо бэлэдхэлэй пунктын Татьяна Анохинагай ударидадаг, һайнаар хүдэлдэг комсомольско организацинуудай хүдэлмэриие элирхэйлэн харуулба. Партийна хүтэлбэридэхи дутагдалнууд тушаа мүн тогтоһон байна.

Удаань КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **В. П. Шабагоровто** үгэ үгтөө. Ленинскэ комсомолой мүндэлһөөр 50 жэлэйнгээ ойе угтажа байһан үедэ областной партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ комсомолые партийна талаар хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулха тухай асуудалай табигдаһаниинь тон зүб гэжэ тэрэ үгынгөө эхиндэ онсолон тэмдэглэбэ. 2500 гэшүүдһээ бүридэһэн Баргажанай комсомольско организаци элдэб һайн һайн үүсхэл гаргажа, аймагайнгаа үйлэдбэриин бүхы участогуудай ажал хэрэгтэ эдэбхитэйгээр нүлөөлнэ.

— XXII партсъездын нэрэмжэтэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай, Баргажанай совхозой комсомольско организацинууд өөһэдынгөө хүсые ажахын гол һалбаринууд дээрэ зүбөөр хубаарилан табина. Тэдэнэй дийлэнхи олон гэшүүд хонишодоор, һаалишадаар, мал адуулагшадаар хүдэлнэ. Дээрэ хэлэгдэһэн ажахы бүхэндэ комсомол-залуушуулай 8—10 коллективүүд эмхидхэгдэнхэй. Иимэ коллективүүд һайн талаяа харуулна. Залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ эгээл зүб арга мүн гэжэ тоолонобди,— гэжэ нүхэр Шабагоров тэмдэглэнэ.

Тэрэниие бодото жэшээгээр баримталхын тулада үгэ хэлэгшэ Баргажанай совхозой Душэлэнэй комсомол-залуушуулай һү һаалиин фермын коллективэй ажал хэрэг тухай хөөрэжэ үгэбэ. Энэ фермэдэ хүдэлдэг басагад, хүбүүд һайн үрэ дүн туйлаа, үйлэдбэриин жэлэй түсэб нёдондо болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана, бултадаа үдэшын дунда һургуулида һурадаг. Энэ жэлэй нэгэдэхи, хоёрдохи кварталай ажалай дүн гаргахада, тус коллектив мүн лэ түрүү һуури эзэлжэ. КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэһэн жэшээтэй. Һү абаха жэлэй түсэбые комсомолой 50 жэлэй ойн һайндэрөөр дүүргээд байха гэһэн үүсхэл гаргажа, аймагайнгаа залуу малшадай коллективүүдтэ хандаһан байха юм.

Комсомолой дундахи партийна хүсые бэхижүүлхэ талаар партиин райком хэмжээ абажа байна. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада комитедүүдэй секретарьнараар, ВЛКСМ-эй аппарадта хүдэлхөөр 12 коммунистые эльгээгээ. Мүнөө XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Баргажанай совхозой, мүн Аргатын совхозой ВЛКСМ-эй комитедүүдые залуу коммунистнар Максим Молонов. Владимир Попов. Гарма Шотхоев гэгшэд хүтэлбэрилнэ.

ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулан, энэ жэлдэ «Шуурган дундуур түрэгшэд» гэжэ нэрэтэй аймагай залуушуулай фестиваль үнгэргэһэн байна. Октябрь һарада научно-практическа конференци зарлахаар бэлдэжэ байнабди гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэнэ. Арадай, партиин ёһо заншалаар залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талада революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын клубай филиал ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэ хэрэгые аймагай түрүүшын комсомолшуудай нэгэн, 1922 онһоо КПСС-эй гэшүүн П. Н. Эдинг хүтэлбэрилдэг юм.

Саашадань үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, нүхэр Шабагоров комсомольско политическэ һуралсал тушаа тогтобо. Тиихэдээ пропагандистнараар шадаал һаа коммунистнуудые томилхо хэрэгтэй гэбэ. Залуушуулһаа дэбжүүлэгдэһэн пропагандистнарай олонхинь дүршэлгүйдэнэ, ажабайдал мууса мэдэнэ. Тиимэһээ асуудалнуудые зүбөөр ойлгуулхань бэрхэтэй болоно ха юм. Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжаруулхын тулада комсомолые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ эрилтэ маанарай урда
бигдана. Тиигээдшье арга болом
бии. Жэшээнь, Баргажанай айма
та комсомолой наһанай 250 ком
нистнар бии Харин тэдэнэй ми
14 хүниинь мүнөө үедэ комсомол
хүдэлмэридэ хабаадуулагданхай ба
на бшуу. Энэ ушар манай хүдэл
ридэ ехэ дутагдалай бии байһ
гэршэлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ мэд
нэ.

— Комсомольско организацину
дые партийна талаар хүтэлбэри
хэрэгтэ кадрнуудые шэлэн аба
зүбөөр хубаарилан табиха асуу
шиидхэхы һуури эзэлхэ ёһотой.
асуудалай үүргэ жэл үнгэрхэ т
улам үргэлжэ байна. Үнгэрһэн т
соото һунгалтын суглаануудай
юһэн залуу коммунистнарые э
организациин секретарьнар бол
һунгаһан байна. Тиихэдэ ВЛК
эй заводой комитедэй 15 гэшүү
7-ниинь партиин гэшүүд ба кан
дадууд,— гэжэ Улаан-Үдын авиа
онно заводой парткомой секрет
нүхэр **Г. Д. Бондаренко** хэлэбэ.

Гална комсомолой политиче
һуралсалай үедэ пропаганд
нуудаар партиин 12 гэш
хүдэлжэ гараа. Бүхыдөө
пропагандист байһан. Комсомол
торхи партийна хүсэн жэл е
тума бэхижэжэ, олон болож
на. Партийна организацинуудай
рогой нэгэ гэшүүн комсомолой о
низациин ажал ябуулгые бэ
даажа абанхай байдаг юм. Гална
болон таһагуудта партийно-ком
мольско нэгэдэмэл суглаа үнгэрг
дүршэл бии болонхой, комсо
организациин секретариин то
шагналга заншанхай.

Заводой комсомолшууд болон
луушуулай эдэбхи үүсхэл мү
ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо бэл
байһан үедэ. бүришье һаа хүгж
байна. Комсомол-залуушуулай
бригада дээшэлүүлэгдэһэн соци
уялгануудые абаад, тэдэнээ ам
татайгаар бэелүүлжэ байна. Т
бригаданууд магтаалда, бэл
шанда хүртэнэ. Хүдэлмэриин с
алмаха зорилгоор «480 мину
имагтал үйлэдбэридэ» гэһэн уря
ро ехэ хүдэлөөн завод дээрэ м
дэлгэрэнхэй. Энэ тэмсэлдэ «Ко
молой прожектор» эдэбхитэй
оролсонхой, хаа хаанагүй шалг
хэжэ эхилээ. Үнгэрһэн үедэ х
хүдэлмэриин дүнгые хараха б
һаа. комсомолшууд ба залууш
2236 дурадхал оруулаа. Тэд
1563 дурадхалынь тусхай ко
сяар абтаа. Экономическа үрэ
гынь хадаа 25057 түхэригэй сэ
юм.

Комсомолшууд ба залуушуул
водой ехэ хүсэн. Заводой бүхы
лективэй 60 процентнь залууш
Тиимэһээ партийна организаци
партком энэ ехэ хүсые ниитын
бүхы хэмжээ ябуулгануудта
нөөр хабаадуулхые оролдоно.
зоной ажаһуудаг газарнуудые
босон түхэлтэй болгохо воскрес
эмхидхэлгэдэ, уран һайханай с
деятельностьдэ хабаадалгада,
сэлшэ Вьетнамай залуушуулда
ри суглуулгада, тамаралгын басс
туристскэ бааза барилгада има
комсомолшууд, залуушуул лэ
табина ха юм. Ганса уран һайх
самодеятельностиин харалгада х
гаран хүн, үбэлэй спартакиа
1500 шахуу хүн хабаадаа бш

— Ургажа ябаа эдир үетэнэй
да хазагай ябадал хэгшэд ү
ушардаг. Тэрэ дутагдалые усад
хүсэлэнтэйгөөр манай заводто
элдэб хэмжээнүүд абтана. Эдир
һатайшуулай дунда хүдэлхэ һ
дуранай комисси манда бии. З
калрнуудай таһаг гэжэ байха.
таһагые коммунист нүхэр Мало
ударидана. Энэмнай баһал һайн
ранай гуримаар хүдэлдэг,— гэжэ
хэр Бондаренко хөөрэнэ.

Областной комсомольско орг
зациин ажабайдал, хэрэг үйлэ
тушаа ВЛКСМ-эй обкомой нэгэ
секретарь нүхэр **М. Ф. Маханов**
гэрэнгыгээр хэлэбэ.

ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн хү
лэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй хэр
гэ дэлгэржэ, ямар үрэ дүн ту
дажа байһан тушаа тодорхой м
сэл хэбэ, мүрысөөнэй шэнэ
маяг түхэлнүүдэй улам дэлг
байһые элирхэйлбэ.

Комсомолой хүдэлмэриие пар
талаар хүтэлбэрилгын һайж
байһые тэмдэглэхэ зуураа,
тээгүүр бирагүй. байһан
нэа шүүмжэлхы ажаглалт
дые нүхэр Маханов хээ. Мүн
ластной комсомольско организа
саашанхи зорилгонууд тухай үг
эсэстэ тогтобо.

Революционно, дайшалхы ба
лай алдар солын республика
клубай түрүүлэгшэ нүхэр **М. П.**
баев энэ ниитын эмхиин уг зор
тухай богонихоноор тогтобо. Ө
гөө хүдэлмэри эмхидхэн ябуулх
ветеранууд ба мүнөө үеын
наһатан хоёрой холбоое улам
жүүлхэ, хүмүүжүүлхы үүргэ
шэлүүлхэ талаар ямар хэмжээ
дые абажа байһан тухайдаа су
шагта хөөрэжэ үгэһэн байна.

Комсомолые партийна талаар
тэлбэрилгэ улам һайжаруулха
рилго хараалһан дэлгэрэнгы то
областной партийна эдэбхи
суглаан нэгэн дуугаар батала
һан байна.

СЭРЭГЭЙ АКАДЕМИНУУДЫЕ ДҮҮРГЭГШЭДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

байдаггүй. Совет Арми — шанга, ушар ёhо мэдэрэнги журам заршамай жэшээ болоно. Совет сэрэгшэдэй шэнэ үетэниие хүмүүжүүлхэдээ, тэрэ Эхэ орондоо үзэл бодолойнгоо, бэе махабадайнгаа талаар хатуужаhан, эрэлхэг зоригтой, коммунис ёhоной бата бэхи этигэл найдамжатай, ниитынгээ уялга гүнзэгыгөөр мэдэрдэг хүнүүдые бэлдэжэ үгэнэ. Эдэ шэнжэ шанарнууд ганса шье сэрэгшэдтэ бэшэ, мүн манай ороной эрхэтэдтэ хэрэгтэй. **(Альга ташалга).** Сэрэгэй албанай hургуулиие гараhан хүнүүдтэ мүн амгалан, зохёон байгуулхы ажалдашье, хэрэгтэй болоо hаань,— сэрэгэй туршалгын үедэшье найдажа болохо юм. Иимэ хүнүүдые хүмүүжүүлгэ, энэ хадаа нүхэдүүд, коммунис общество байгуулгын бүгэдэ арадай агууехэ хэрэгтэ командирнууд болон политхүдэлмэрилэгшэдэй, партийна болон комсомолой организацинуудай оруулжа байhан ехэ хубита мүн. **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Бүри hаяхан Совет Арми өөрынгөө 50 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дабажа гараhан зам — энэ хадаа бодото арадай армии бэхижүүлгын, нарижуулан hайжаруулгын зам мүн. Энэ арми болбол ажалша арадтайгаа мяха шуhаараа холбоотой арми мүн. Энэ арми хадаа арадуудай тэгшэ эрхэ ба хани барисаанай, бүхы оронуудай ажалшадтай hаналаа нэгэдэлгын ленинскэ жама ёhонуудай үндэhэ hууринууд дээрэ, интернациональна уялгаяа гүнзэгыгөөр ойлгоhоной үндэhэ hуури дээрэ байгуулагдаhан шэнэ түхэлэй арми мүн.

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис армиин түрүүшын эшелонуудые фронт эльгээхэдээ, Владимир Ильич Ленин иимэ юрөөл үгэнүүдые хэлээ hэн гэбэл: «энэ арми болбол революциин туйлалтануудые, манай арадай засагые, солдадуудай, хүдэлмэришэн болон таряашан депутадуудай Советүүдые, шэнэ, ёhотой демократическа бүхы байгуулалтые арадай бүхы дайсадhаа хамгаалхаар уряалагдана... Эдэ дайсад бүхы дэлхэйн капиталистнууд мүн болоно».

Граждан дайнай, hүүлээрнь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ болоhон тулалдаануудта манай арми Ленинэй захяае нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргээ, Октябриин туйлалтануудые хамгаалаа, эрхэ сүлөөтэй, национальна бэеэ даанхай байхын, социальна дэбжэлтын түлөө бүхы дэлхэйн ажалшадай тэмсэлдэ сэгнэшэгүй ехэ хубитаяа нэмээгээ. **(Альга ташалга).**

Гадаадын дайсадhаа революциин хэрэгые хамгаалгада социалис арми шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ юм гээд манай ороной түүхын дүршэл, дэлхэйн социализмын бүхы дүршэл батална. Социалис армиин ангиин шэнжэнь хүдэлмэришэн-таряашадай олониитэтэй ами шуhаараа холбоотой байhанаарнь тодорхойлогдоно, социализмын хэрэгые хамгаалха өөрынгөө социальна үүргые хүдэлмэришэн ангиин, тэрэнэй партиин хүтэлбэри доро бүхы арадай эдэбхитэй дэмжэлгээр тэрэ бэелүүлнэ. Энэ ушар халаа социалис оронуудай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түгэс хүсэнэй, бодото демократизмын эшэ үндэhэн мүн болоно. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Тиимэhээ социалис хани харилсаае, тэрэнэй нэгэдэлые hуларуулха hэдэлгээр манай дайсад социализмын зарим оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ эсэргүү үзэл сурталай hүйдхэлтэ ябуулгануудые хэлэг байhаниинь мүн лэ гайхалтай бэшэ. Мүнөө империализм социалис арминуудай нэрэ хүндэдэ добтолго хэнэ, арадтайгаа тэдэнэй холбоо барисаае hуладуулха гэжэ hэдэжэ байдаг. Тиимэ дээрэhээнь энэ нэрэ хүндыень гамнан хамгаалха, энэ холбоо барисааень бэхижүүлхэ ябадал тон шухала гээд бүхы коммунистнуудта, хүдэлмэришэн ангида үшөө дахин батадан hануулха шухала.

Энэ зал соо гансашье Совет Армиин офицернүүд байлсана бэшэ, мүн совет сэрэгэй дээдэ hургуулида hуралсалаа дүүргэhэн социалис оронуудай аха дүү арминуудай офицернүүд байлсана. Таанар, манай дайшалхы ханинар ба аха дүүнэр, өөhэдынгөө арминуудай хүсэ шадабариие саашадань шангадхаха, социалис гүрэнүүдэй дайшалхы хани харилсаае бэхижүүлхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсохо байнат. Дайн сэрэгэй аюулай байhан эрхэ байдалда ажалай талаар, шэнэ общество байгуулха талаар манай арадуудай хани барисаан болбол буу зэбсэгэй талаар аха дүү ёhоной харилсаагаар нэмээгдэхэ ушартай болоно. Варшавын договорто хабаададаг оронууд сэрэгэй хани харилсаанай ехэ, олон талын дүршэлтэй болонхой. Энэ дүршэлдэнь түшэглэжэ, тэдэнэр хамтаараа бэеэ хамгаалгаяа саг үргэлжэ саашадань бэхижүүлжэ, аха дүү арминуудай хамжаатай ажал ябуулгын арга дүрые нарижуулан hайжаруулжа байха юм. Манай партинуудай хүсэл, манай арадуудай хүсэл иимэ юм! **(Үни удаан болоhон альга ташалга).**

Нүхэдүүд, мүнөө үе сагай армиие байлгуулхын, зэбсэгжүүлхын тула хэды ехэ хүсэ зөөри, оролдолго хэрэгтэйб гэжэ бүгэдөөрэн мэдэнэт. Теэд социалис революциин туйлалтануудай хуби заяан тухай, олон зуу миллион хүнүүдтэ амгалан байдал олгохо тухай хэлсээнэй болоходо материальна ехэ гаргаша хэхэ баатай болодгоно. Империализмын байhан сагта, хүн түрэлтэнэй социальна дэбжэлтые зогсоохын тула хүсэ хэрэглэлгэhээ тэрэнэй арсаагүй сагта социалис оронууд бэеэ хамгаалха шадабаряа бүхы хэмжээгээр бэхижүүлжэ байха юм.

Энээнэй шухала байhан тухай мүнөө сагай уласхоорондын оршон байдал, илангаяа Американ империализмын зүгhөө Вьетнамда эсэргүүгээр хэгдэhэн, Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин зүгhөө хэгдэhэн ээрхэг түримхэй добтолгонууд, Баруун Германидахи хархис болон үhөө хяhаа абаха гэhэн хүсэнүүдэй эдэбхижэлгэ гэхэ мэтэ үйлэ хэрэгүүд бидэндэ дахин дахин hануулна.

Иимэ эрхэ байдалда ээрхэг түримхэй добтолгонуудта, дайн сэрэгтэ эсэргүү, милитаризм болон буу зэбсэг яаралтайгаар гаргалгада эсэргүү, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй тэмсэл онсо удха шанартай болоно. hүүлэй үедэ энэ тэмсэлээр тодорхой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ хэлэлгэр хэлэжэ болоно. Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договор баталhан ушарые бидэнэр нэн түрүүн хараадаа абанабди.

Ээрхэг түримхэй добтолгонуудай, дайн сэрэгэй империалис политикада эсэргүүсэлтэ хадаа эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй бусад участогта бүри эдэбхитэй болонхой. Энэ эсэргүүсэлтэ мүнөө Холбоото Штадуудта шангадажа байна. Тэндэ үргэн олониитын горитой хубинь Вьетнамда боложо байhан жэрхэштэй муухай дайнда эсэргүүгээр, буу зэбсэг яаралтай түргөөр гаргалгада, аюултай балмад ябуулгануудта эсэргүүгээр тэмсэлээ шангадхажа байна. США-гай политическэ ажабайдалда боложо байhан эдэ ушар хэрэгүүдтэ зохихо удха шанар олгохо зуураа, ээрхэг добтолгын тала баримталагшад, ондоогоор хэлэбэл, харсаганууд гэжэ нэрлэгдэдэгүүд үшөө хүсэтэй гэжэ бидэнэр хараха ёhотойбди.

Гадна США-дахи дотоодын тэмсэлэй хурсадаhан оршон байдалые хэрэглэн, тэдэнэр ябуулгаяа эдэбхижүүлхэеэ hэдэнэ. Нэгэ баримта дурдабал, ерэхэ финансова жэлдэ США-дашье эгээн ехэ, 120 миллиард доллар хэмжээтэй, сэрэгэй бюджедые баталха гэhэн эрилтэ Пентагон хэбэ. Энэнь мүнөө жэлэйхиhээ 20 гаран миллиардаар ехэ. Конгрессто байдаг американ сэрэгшэдэй тала баримталагшад энэ эрилтыень дэмжэхэ зорилгоор, СССР-эй экономико тухай элидхэл гэhэн худал хуурмаг үгэнүүдые тараагаа. Эдэ үгэнүүдэйнь ёhоор, США бэшэ, харин Советскэ Союз сэрэгэй гаргашануудые ехэ болгоно гэhэн хэбэртэйгээр баталан хэлэхэ hэдэлгэ гаргагдана. Республиканска партиин зохилдуулан тааруулха комитедэй нэгэ элидхэлынь эдэ hэдэлгэнүүдэй мэхэ гохые элишэлэн харуулна. Гэбэл Советскэ Союзhаа стратегическэ талаараа США-гай булюу байхын тула США бүри шунахай ээрхэг түримхэй политика ябуулха ёhотой гэhэн эрилтэ энэ элидхэл дотор табигдаhан байна.

Эдэ бүгэдэ хадаа хёрхо hэргэг байхые, манай сэрэгүүдэй дайшалхы бэлэн байлгые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ, хэлсэдэгэй ёhоор, дарияа хуурай байлгаха эрилтэ табина.

Эб найрамдалай политика ябуулха зуураа, манай орон буу зэбсэг яаралтайгаар гаргахые хизаарлахын түлөө, уласхоорондын асуудалнуудые бүхы арадуудай аша туhада амгалан ёhоор шиидхэхын түлөө саашадаашье оролдохо юм. Тиигэбэшье бидэнэр үйлэ хэрэгүүдэй аюултай ямаршье хубилалтада бэлэн байха ёhотойбди. Совет гүрэнэй эб найрамдалда дуратай байдагые hула байhан дээрэ хэншье бү hанаг лэ. Манай орон хэзээ хэзээнэйхиhээ хүсэтэй — экономическа хүсэ шадалаараа, нэгэдэлээрээ, арадайнгаа ушар ёhо мэдэсээр, патриотизмаар, өөрынгөө Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй диилдэшэгүй түгэс хүсөөр хүсэтэй юм. **(Нэрьемэ, үни удаан болоhон альга ташалга).** Совет Арми, Далайн-Сэрэгэй флот ээрхэг түримхэй ямаршье добтологшодо ёhото харюу үгэхын тула бүхы шухала юумэтэй юм. **(Нэрьемэ, үни удаан болоhон альга ташалга).**

Манай хүсэн, Варшавын договорто хабаададаг оронуудай арминуудтай манай аха дүүгэй дайшалхы харилсаан — энэ хадаа хилэнүүдэймнай эбдэршэгүй байлгын, социалис хани харилсаанай революционно туйлалтануудай бэедээ хүртэшэгүй байлгын, социализм, коммунизм байгуулхын тула амгалан эрхэ байдал хангалтын найдамтай түшэг тулгуури мүн. **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд!

Сэрэгэй академинуудтэ дүршэлтэй начальнигуудай, профессорнуудай болон багшанарай хүтэлбэри доро таанар сэрэгэй эрдэм, марксистско-ленинскэ теори оролдосотойгоор шудалаат, офицерэй мэргэжэл шадабариие нарижуулан hайжаруулаат. Таанар академическэ hургууляа орхижо, hаяар шэнэ коллективүүдтэ ошохотнай. Ажал хэрэгтээ халуунаар, дуратайгаар оролсогты, эрдэм мэргэжэлээ баяжуулжа байгты!

Академинуудые дүүргэгшэдые — совет нүхэдүүдые, мүн хилын саанахи ханинарые — сэрэгэй дээдэ эрдэмтэй болоhонтойтнай дашарамдуулан, үшөө дахин амаршалхыемни. ажабайдалай эрилтын хэмжээндэ хододоо байхыетнай, социализмын хэрэгэй, коммунизмын хэрэгэй ашa туhада ажалай, сэрэгэй габьяата бэлэн байдаг коммунистнуул хододоо байхыетнай хүсэхыемни зүбшөөгыт. **(Нэрьемэ, үни удаан болоhон альга ташалга).**

Академинуудэй профессорнууд, багшанар болон командна составта, партийна организацинуудта гүнзэгы баяр хүргэхыемни зүбшөөгыт. Танай hайн hайхан ажалые парти, правительство, манай бүхы арад үндэрөөр сэгнэнэ. **(Үни удаан болоhон альга ташалга).**

Сэрэгэй академинуудые дүүргэгшэдэй шэнэ отряд тэдэнэй үмэнэ табигдаhан зорилгонуудай хэмжээндэ хүрэмэ байха, манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы hүр хүсые бэхижүүлгэдэ, совет Эхэ оронойнгоо, бүхы социалис хани барисаанай аюулгүй байдал хангахын тула бүхы эршэ хүсэеэ, эрдэм мэргэжэлээ зорюул[illegible] таар э[illegible] **(Үни удаан болоhон альга ташалга).**

Советскэ Союзай баатар Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Социалис оронуудай, тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы, аха дүүтэй эбдэршэгүй хани харилсаан мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Совет Эхэ орон, агууехэ совет арад мандаха болтогой! **(Үни удаан болоhон нэрьемэ альга ташалга).**

Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой! **(Нэрьемэ, үни удаан замхашагүй альга ташалга. Бүгэдөөрөн хүл дээрээ бодоно).**

МАНАЙ СОВЕТ ДЕМОКРАТИ

ТҮРҮҮШЫН СОВЕТ КОНСТИТУЦИИН БАТАЛАГДАhААР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Табин жэлэй саада тээ, 1918 оной июлиин 10-да, Бүхэроссин Советүүдэй V съезд дэлхэй дээрэ анха түрүүшын хүдэлмэришэн-таряашанай гүрэнэй Үндэhэн хуули болоhон — РСФСР-эй Конституци баталан абаа hэн. Тэрэ үедэ совет республика hаяхан тогтоод, оройдоо найма hара боложо байгаа бэлэй. Шэрээhээ буулгагдаhан Россин мүлжэгшэ ангинууд, тэрэшэлэн баруун гүрэнүүдэй засагаа барижа байhан баяшуул хадаа илалта түгэлдэр Октябриин революциин hүүлээр гүрэн түрын хүтэлбэриие гартаа абаhан хүдэлмэришэд, таряашад удаан саг соо байжа бирахагүй юм гэжэ hанадаг байгаа бшуу. Тиигээд Совет засагай унахые үдэрhөө үдэртэ хүлеэдэг hэн. Тэдэнэр пролетарска революциин хосорхын тулада арга шадалаараа оролдоhон байна. Бүхэроссин Советүүдэй V съездын Москвада, Ехэ театр соо, хүдэлмэреэ ябуулжа байhан июль hара соо зүүнэй эсернүүд сагаантанай болон зарим хари гүрэнэй элшэн сайдуудай эдэбхитэй туhаламжатайгаар хүдэлмэришэн-таряашанай правительствые унагааха, урдын баяшуулай хуули засаг hэргээн бодхоохо hанаатай зэбсэгтэ үймөө татаhан юм.

Россин арадуудта шэнэ ажабайдал түхеэржэ эхилхэ гээшэ түбэгтэй бэрхэ байгаа ааб даа. Теэд энээндэ гүн сэдьхэлhээ этигэhэн олон түмэн хүнүүд үнэнтэ зүб хэрэгэй мандахын түлөө тэмсэлдэ жагсаба. Тиимэл хадаа шэнэ байгуулалта илагдашагүй ехэ хүсэтэй байгаа бшуу. Росси хадаа хүдэлмэришэн, солдадууд болон таряашан депутадуудай Советүүдэй республика болоно гэжэ соносхогдоод съездын баталан абаhан Конституци соо бэшэгдээ hэн. Түб газарташье, мүн нютаг нютагуудташье хуули засаг бүхыдөө эдэ Советүүдтэ хабаадаха болоо. Россин Совет Республика гээшэ Совет национальна республиканууудай федераци болоно, эрхэ сүлөөгөө олоhон үндэhэ яhатанай сүлөөтэ холбооной үндэhэ hуури дээрэ байгуулагдаха юм гэбэ.

Тус Конституци хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал үгы хэхэ гэжэ соносхоhон байгаа. Энэ зорилго бэелүүлхын түлөө газар эдлэхэ энгэй үмсэ болюулагдажа, тэрэнь бүгэдэ арадай эдлэхэ зөөри болоно гэжэ соносхогдоо hэн. Фабрика, заводууд, уурхайнууд, түмэр харгынууд, үйлэдбэриин бэшэшье зэмсэгүүдые республикын мэдэлдэ дүүрэн оруулха түрүүшын алхам болгожо, хүдэлмэришэнэй хиналта табиха тухай хуули баталан абтаhан юм.

Ажалшан зондо үнэхөөрөө демократическа эрхэ сүлөө олгохын тулада, газетэ, журнал, ном hудар хэблэжэ гаргаха ба тараахын тулада, бүхы техническэ зэмсэгүүдые болон мүнгэ зөөри арад зоной суглаа үнгэргэхын тула, гэр байшангуудые хүдэлмэришэн ангида ба үгытэй таряашадта олгохо, ажалшадай хамтаржа, ниитын эмхидэ нэгэдэхын тулада али болохо туhаламжа үзүүлхэ гэхэ мэтын хэмжээнүүд Конституциар хараалагдаhан байгаа. Ажалшан зондо сэдьхэлэй сүлөө хангахын зорилгоор, шажан мүргэл гээшэ гүрэнhөө, hургуули дасан hүмэhөө тусгаарлатдаhан байха юм. Республика доторнай түлөөhэгүйгөөр эрдэмдэ hургаха болобо.

Совет демократиин мүндэлhэн ушарые иигэжэ бүхэлөөд, мүлжэгшэдэй дарлалтада зобожо байhан ангинууд гүрэн түрэеэ хүтэлэн ударидаха болобо.

Арад зоной ушар ёhо мэдэхэ ябадалда, эмхитэй байлгада түшэглэhэн Совет гүрэн түүхэ дотор анха түрүүшынхеэ тогтоhон байна.

Бүри Октябриин революциин болохоhоо урид революционно арад зоной байгуулhан Советүүд олоной түлөөлэлгэтэй ба хамаг бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ зургаанууд болоно, тэрээгээр дамжан үргэн олон ажалшад ниитын политическэ ажабайдалда хандуулагдаа hэн. Советүүд гээшэ гүрэн түрын, ажахын, соёл болбосоролой байгуулалтада хото городтошье, хүдөө нютагуудташье шэнэ социалис ёhоной харилсаануудые бии болгохо хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэбэ.

Совет гүрэнэй, мүн тэрэнэй демократическа эмхи зургаануудай хүгжэхэ тума тэрэнэй гол хуули болохо Конституцинь мүн лэ хүгжэн дэлгэрhэн, ондоо боложо байhан юм.

1922 ондо сүлөөтэ арадуудай дура хүсэлөөр Совет Социалис Республиканууудай Союз байгуулагдаа бэлэй. **1924 ондо болоhон** СССР-эй Советүүдэй хоёрдохи съезд шэнэ союзна Конституци баталан абажа, тэрэнь **1936 он болотор** хүсэндөө байhан юм.

Тиин 1935 оной февраль hара соо болоhон Советүүдэй Бүхэсоюзна съезд хадаа hунгуулиин гуримые саашадаа демократизацилхын тулада, тэрэшэлэн Конституциин социально-экономическа эшэ үндэhые тодорхойлхын тулада зорюулагдаhан хубилалтануудые энэ Конституцида нэмэжэ оруулха тухай тогтоол гаргаhан байна. Тиихэдээ тус Конституциие социалис индустри байгуулhанай эсэстэ, колхозно байгуулалтын илаhанай, мүн совет обществын үндэhэ hуури болохо үйлэдбэрилгын зэмсэг хэрэгсэлнүүдые социалис зөөри болгоhоной эсэстэ тогтоhон ангиин хүсэнүүдэй шэнэ харилсаантай таарлулха гэhэн байгаа бшуу.

Тэрэ үедэ үйлэдбэрилгын зэмсэг хэрэгсэлнүүдые социалис ажахын эдлэхэ хубинь 90 процентhээ үлүү гараад байhан юм. Өөрынгөө ангиин бүридэлэй талаар совет общество иимээр илгардаг байба: хүдэлмэришэд, алба хаагшад 35 процент, кооперацида хамжаhан олзоборилогшодтой хамта колхозно таряашад—55 процент; үмсын ажалтай таряашад кооперацида хамжаагүй дархашуултай хамта—6, бэшэ зон (hурагшад, сэрэгэй алба хэгшэд г. м.)—4 процент.

Орон доторнай капиталис этэгээдүүд гэжэ үгы болоод байба.

Социализмын илалта хадаа демократическа эрхэ эдлэхэ ябадалые ямар нэгэ аргаар хизаарлаха ябадал болюулха дүүрэн эрхэ байдалтай болгобо. Мүн тэрэшэлэн Советүүдые hунгаха үеэр таряашадта орходоо хүдэлмэришэдэй зарим тэды булюу эрхэтэй байдагынь болюулагдаа hэн. hунгалтанууд бүгэдэ ниитын болоно, эрхэтэн зон бүгэдөөрөө тэрээндэ тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсаха аргатай болоо.

Урдань хүдэлмэришэд, таряашад болон улаан армеецүүдэй Советүүд гэжэ нэрлэгдэдэг байhан аад, 1936 ондо онсо яаралтай Бүхэсоюзна XIII съездын баталан абаhан шэнэ Конституциин ёhоор, ажалшадай депутадуудай Советүүд гэжэ нэрлэгдэдэг болоо hэн.

СССР дотор социализмын илан мандаhан ушар дээрэhээ үндэhэлэн гараhан совет эрхэтэдэй эдлэхэ эрхэ ба уялганууд шэнэ Конституци соо бэшэгдээ. Тэдэнэй дунда ажал хэхэ эрхэ, эрдэмдэ hураха эрхэ, мүн салин хүлhэеэ хүсэд абаад амаралтада гараха, үтэлhэн наhандаа гү, али ажал хэжэ шадахагүй болоhон сагтаа тэдхэмжэ абаха эрхэтэй болоhон байгаа.

Капиталис оронуудта хүнэй хубидаа эдлэхэ эрхэ сүлөө тухай яhала шалидаг байна. Орохо гэргүй, эдихэ талхагүй үгытэй ба хүдэлмэригүй хүн ямар эрхэтэй сүлөөтэй байжа шадаха гээшэб. Капиталис гүрэнүүдэй дунда эгээн баян орон гэгдэдэг США-да хуулита мэдээнэй ёhоор, 30 миллион тухай үгытэй зоной бии байхада ямар эрхэ сүлөө эдлэхэ тухай хэлэгдэнэ гээшэб? Үндэhэ яhатанай илгаа гаргадаг ЮАР-та hуудаг негр зоной дунда юун эрхэ сүлөө байха бэлэй.

Хүнэй хубидаа эдлэхэ эрхэ сүлөө гээшэ лаб найдуулагдаха ёhотой байна ха юм. Гансал социалис байгуулалта бүхы зондо иимэ найдуулга үгэжэ шадахал. СССР-эй ажалшадай дунда хүдэлмэригүй болохо, хохидол ядарал үзэхэ аюул зайлуулагдаhан ушар хадаа, иимэ найдуулгын сохом лабтай байhые гэршэлэн харуулна.

Совет Конституци хадаа ажахын болон ниитэ-политическэ ажабайдалай бүхы hалбаринуудта эрэшүүлэй ба эхэнэрнүүдэй тэгшэ эрхэ эдлэхэ байдал, тэрэшэлэн үнэhэ яhанай талаар тэгшэ эрхэтэй байлгые бүхэлhэн байна. СССР дотор 130 гаран олон ондоо үндэhэ яhатан ажаhуудаг юм. Тэдэнэр бүгэдөөрөө дүүрэн эрхэтэй, тааруу hайн ажаhуудалтай болонхой.

СССР дотор арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай үзэл суртал мандаханхай.

Хүниие мүлжэгшэ ангинуудай үгы болоhон, хүдэлмэришэн ба таряашадай өөhэдынгөө хуби заяае гартаа абаhан газарта, мүн гүрэн түрые хүтэлхэ, өөhэдынгөө дундаhаа ниитэ-политическэ ажал ябуулагшадые дэбжүүлхэ, сүлөөтэ граждан нуудай бүхы эрхэеэ эдлэхэ аргатай болоhон газарта бодото демократи, арадай засаг түрэ мандаха болоно бшуу. Эгээ иимэ демократи СССР дотор тогтонхой.

«Танайда гансал Коммунис парти байдаг ха юм. Демократитай байхын тулада парламентда депутадуудай hуури эзэлхын түлөө тэмсэдэг хэдэ хэдэн партитай байха хэрэгтэй гэжэ Совет демократида дурагүйшүүл хэлэдэг зантай. Зүб даа, СССР доторнай нэгэ партитай гурим тогтонхой. Тэрэнь коммунистнуудай баагаар болоо бэшэ, харин совет байгуулалтада харша ондоо партинуудай бултанайнь ниитэ-политическэ ажал ябуулгаhаа холодон унаhан дээрэhээ болоhон байна бшуу.

Зүгөөр демократи гээшэмнай партинуудай тоо дээрэhээ бэшэ, харин улад зоной материальна ба политическэ бодото байдал дээрэhээ, гүрэн түрын ударидалгада тэдэнэй үнэхөөрөө хабаададаг дээрэhээ дулдыдаха байна ха юм. Советскэ Союз дотор гансахан ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ 2 миллион гаран хүн hунгагдана. Тэрэнhээ гадна, хэдэн миллион хүнүүд Советүүдэй дэргэдэхи саг үргэлжын комиссинуудта хабаадалсана.

Коммунис парти хадаа ажалшадай депутадуудай Советүүдэй өөhэдынгөө ажал ябуулгаар демократическа эшэ үндэhэеэ хододоо үргэдхэхынь тулада шухала хэмжээ абана. Тэрэшэлэн совет обществын али бүхы ажабайдалда профсоюзуудай, комсомолой, мүн бэшэшье олониитын организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ, улам эдэбхитэй болгохо гэжэ Коммунис парти эрмэлзэнэ.

Бүлэг баяшуулда бэшэ, харин манай Советскэ Союз дотор хидол адли бүхы арад зондо ашa туhа хүргэхэ тиимэ демократитай байхые ажалша зон хүсэнэ. Буржуазна социологууд, хархис хара үзэлтэн хэды ехээр хоро шараа бусалжа, хардалга гүрдэлгэ 'хэжэ байбашье hаа, Совет социалис демократиин агууехэ дэбжэлтын хүсые заашье доошонь даража шадахагүй.

Степан ТИТАРЕНКО,
түүхын эрдэмэй доктор.
(АПН).

ПРОПАГАНДИСТНАРЫЕ БЭЛДЭДЭГ ГУЛАМТА

Марксизм-ленинизмын университедүүд хадаа партийна hуралсалай дээдэ шатань болоно. Партийна, комсомолой hуралсалда хүдэлхэ эрдэм бэлэдхэл hайнтай пропагандистнарые бэлдэхэ зорилго эдэ университедүүдэй үмэнэ табигданхай. Энээнтэй зохилдуулан, университедэй хүдэлмэри, hуралсалайнь түсэб үндэhөөрөө хубилгагданхай. Пропагандистнарай, партийно-ажахын эдэбхитэдэй, ниитын—иимэ гурбан факультет байгуулагдаhан юм.

Манай университедтэ иимэ хубилалтанууд боложо, хоёр жэл соо hуралсадаг болзортой пропагандистнарай, партийно-ажахын эдэбхитэдэй гурбан жэл соо hуралсадаг ниитын факультедүүд байгуулагданхай.

Эдэ бүхы хубилалтануудай hайн, мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусажа шадама байhыень иимэ баримтанууд гэршэлнэ. Партийна. ажахын организацинуудай эдэбхитэд, манай интеллигенциин дундаhаа марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ hураха дуратайшуул олошорhон байна. Хэрбээ энээнэй урда тээ манай университедтэ hурагшадай тоо 300—500 хүн болодог hаа, hүүлэй хэдэхэн жэлэй туршада 700 шахуу хүн hурадаг болоhон байна.

hуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ 702 хүн, тэдэнэй 500-ниинь партиин гэшүүд, 160 комсомолшууд университедтэ hуралсаhан байна. Партийна, советскэ, ажахын зуу гаран хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, промышленностиин, транспортын, барилгын, холбооной, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай 400 гаран инженернүүд, технигүүд, партийна организацинуудай 50 гаран секретарьнар, hургуулинуудай, тусхай дунда hуралсалай газарнуудай зуу гаран багшанар, эрдэмтэд, медицинын хүдэлмэрилэгшэд hуралсана. Университедтэ hураха дуратайшуулай олон болоhые хараадаа абажа, КПСС-эй горкомой зүбшөөлөөр дүрбэн газарта—ЛВРЗ-дэ, авиационно, «Электромашина», судна заhабарилгын заводуудта үдэшын университедэй таhагууд нээгдэhэн байна.

Городой дээдэ hургуулинуудай дүршэл ехэтэй багшанар-эрдэмтэд, СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэд, партийна органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, промышленна предприятинуудай главна мэргэжэлтэд үдэшын университедтэ, тэрэнэй филиалнуудта багшалхаар томилогдоhон байгаа. hуралсалай энэ жэлдэ марксистско-ленинскэ философиин ба научна коммунизмын, политэкономиин, КПСС-эй түүхын ба партийна пропагандын методикын эдэ гурбан кафедра олониитэ эдэбхитэдэй хүсөөр хүдэлhэн байна.

Эдэ кафедрануудай туhаламжын ашаар hуралсалда туhатай теоретическэ, методическа конференцинүүд үнгэргэгдэдэг, рефератуудболон элидхэлнүүдые хэдэг, тэдэниие хамтаараа зүбшэн хэлсэдэг байба. Олон hурагшад эндэ хэhэн элидхэл, рефератуудаа Совет засагай 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, мүн В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй, Карл Марксын түрэhөөр 150 жэлэй ойдо зорюулан, ажалшадай урда уншадаг байба. Мүнөөшье ажал хэгдэhээр. Жэшээнь, «Ленин—пропагандист» гэhэн методическа конференци, «Общество ба хүн» гэhэн теоретическэ конференци пропагандистнарай факультедтэ үнгэргэгдэhэн байгаа. Тиихэдэ Карл Марксын түрэhөөр 150 жэлэй ойдо зорюулан. университедэй бүхы факультедүүдэй научно-теоретическэ конференци үнгэргэгдөө. Эдэ конференцинүүдтэ 28 хүн элидхэл хэhэн байна. Тиихэдэ пропагандистнарай факультедтэ hурагшад бултадаа партийна hуралсалда практика гараа. Партийно-ажахын факультет дүүргэгшэд—120 хүн шалгалта барихаhаа гадна, ажахын шэнэ гуримда орохо асуудалаар коллективүүдтэ ябуулагдажа байгаа политическэ хүдэлмэри тухайда рефератуудые бэшэhэн байна.

Хүнүүдэй марксистско-ленинскэ үзэл суртал улам гүнзэгыгөөр шудалха хэрэгтэ hуралсалай эдэ арга методууд ехэ туhатай, hайн байhаниинь арсашагүй.

hуралсалай энэ жэлдэ манай университедые 225 хүн дүүргэжэ гараа. Тэдэнэй 140-ниинь пропагандистаар хүдэлхөөр зууршалагданхай. Иигэжэ городой пропагандистнар 140 хүнөөр нэмэбэ гээшэ.

Эдэ бүгэдэниие хэлэхэтэйгээ хамта, баhа тохёолдодог дутагдалнууд тухай тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Университедтэ hурахаар орогшодой дундаhаа олон хүн гаража ошоно. Энэнь 20 процент болоно. Хэшээлhээ таhалдаха ябадал баhал үзэгдэнэ. Зарим хүнүүд семинарска занятидаа хабаадалсангүй, абяа шэмээгүй hуужа үнгэрхэ, шалгалтаяа саг соогоо үгэхэгүй—эдэ мэтын дутагдалнууд гарадаг байба.

Ерэхэ hуралсалай жэлдэ хүнүүдые абалга тухай hаяхан КПСС-эй Улаан-Үдын горком шиидхэбэри гаргаа. Мяха-консервын комбинадта, шэлэй заводто университедэй филиалнуудые нээхэ гэгдэhэн байна.

Энэ жэлдэ ямар шэнэ хубилалта болохоб гэхэдэ, партийно-ажахын эдэбхитэдэй факультедтэ партийна байгуулалта, советскэ, профсоюзна эдэбхитэдэй гурбан отделени нээгдэхэ юм. Уласхоорондын коммунис ба сүлөөрэлтын хүдэлөөгөөр, коммунис хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар мэргэжэhэн политинформаторнуудые ниитын факультедэй дэргэдэ хоёр отделенидэ бэлдэхэ юм.

Мүнөө университедэй хүтэлбэрилэгшэд, партиин райкомууд, партийна комитедүүд, эхин организацинууд үдэшын университедтэ, тэрэнэй филиалнуудта hураха хүнүүдые шэлэн олозжо эхилээ.

А. КИРДЯШКИН,
марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй директор.

АКТЕР-ЛЕКТОР

Агуу багшын түрэhөөр 100 жэлэй ой дүтэлжэ байна. В. И. Ленин тухайда ямар олон ном бэшэгдээ гээшэб, уран хурса үгэтэн ямар олон шүлэгүүдээ зорюулаа гээшэб. В. Маяковский, С. Есенин, Р. Рождественский, С. Щипачев, Е. Евтушенко болон бусад поэдүүд поэзидэ агуу багшын түхэл шарайе уран хурсаар дуулан гаргаhан байна.

Улаан-Үдын ород драмын театрай артист «Знание» бүлгэмэй лектор Л. Марков эдэ бүгэдые дэлгэрүүлхэ зорилго урдаа табинхай ябажа байна.

Бүри үхибүүн байхаhаа В. И. Ленинэй рольдо наадаха хүсэлэнтэй байhан юм. Энэ hанал хүсэлынь бодотоор бэелэнхэй. Леонид Иванович 35 жэл соо театрта хүдэлжэ ябана. Энэл хугасаа соо уран зохёолой хэлээр агуу багшын шэнжэ түхэлые харуулна. Вождь тухайда бэшэhэн 50 поэдэй творчество энэ үе соо шудалан үзэhэн байна.

Олон жэлэйнгээ ажал хүдэлмэриие актер Л. Марков «Ленин, парти, революци поэзидэ» гэжэ лекци-монтаж болгон бүтээнхэй. Энэнь революциин түрүүшын алхамhаа эхилээд, социалис общество байгуултар ехэ hонирхолтой, онсо өөрсэ түүхэ домог боложо үгөө.

Иимэ түүхэ-лекцитэй Л. Марков hаяхан манай Заиграево тосхон ерэбэ. Ажалшадай ажаhуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ лекциеэ уншаhан байна. Актерой шадабари, налгай зохид зангынь, уран хурса үгэнь хүнүүдэй сэдьхэл бодол буляаба.

Манай аймагта энэ лектор-актер хэдэн хоногто лекци уншаха юм. Хүн бүхэн hонирхолтой юумэ ойлгожо абахань лабтай гээд hанагдана.

Л. МИНЧЕНКО.

ДОНЕЦКЭ ОБЛАСТЬ. Гушаад оной ударник Никита Изотовой дурасхаалай хүшөө Горловкодо hаяхан нээгдэбэ. Тэрэ хүшөө «Кочегарка» гэжэ шахтын соёлой ордоной дэргэдэ бодхоогдоhон юм. Никита Изотов гушаад оной үедэ шулуу нүүрhэ малтан абалгаар ажалай гайхамшаг бүтээсэ туйлаhан байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Никита Изотовой хүшөө.

ТАСС-ай фотохронико.

МАНАЙ АЙЛШАД

Станиславскиин нэрэмжэтэ красноярска хүгжэмтэ драмын театр Улаан-Үдэдэ мнай айлшалжа байнхай. Театрай коллектив ниислэл хотынхидта «Под черной маской» гэжэ опереттэ һаяхан харуулба. **ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:** 1. Аленушкын ролиие артистка Л. Бабенкова, Давыдовай ролиие артист Рыбалкин гүйсэдхэнэ. 2. Опереттын нэгэ сценэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

НЮТАГАЙ ТҮҮХЭ ХАРУУЛААТАЙ

Хушуун-Үзүүрэй дунда һургуулиин һурагшад түрэл ороноо шэнжэлхэ ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тус һургуулиин коллектив—хизаар ороноо шэнжэлэгшэд аймаг дотороо болоһон хубилалтануудые харуулһан стенд һургуулидаа гоё һайханаар шэмэглэн табяа.

Тэрэ стендынь хэдэн таһагууднһаа бүридэнэ. Мухар-Шэбэрэй аймаг 1927 оной октябриин 26-да тогтоогдоһон байгаа. Аймагай ажахын ургалтануудые харуулһан стенд дээрэнь газар тариалан, мал ажалай хэды ехээр хүгжөөгдэһэн тухай тодорхой баримтанууд дээрэ харуулагдана. Жэшээнь, тариан ажал революциин урда тээхи үеынхиһөө хоёр дахин үргэгдэһэн, тарянай ургаса долоо дахин ехэ болгогдоһон байна.

Аймагай колхоз, совхозуудай тариалангай газар дээрэ 600 шахуу трактор, 242 комбайн болон бусад оньһото машинанууд хүдэлнэ.

Аймагаймнай газар дайда дээрэ, Түгнэ голой эхиндэ шулуу нүүрһэнэй ехэхэн хэбтэшэ олдонхой.

Революциин урда тээ тус аймагайород, буряад зон церковь, дасан олоожо мүргэл хэдэг байһан. Мүргэлэй тэдэ газарнууд арад зониие мунхаруулха лама байдинарай олоороо шэбээлдэг эшээниинь байһан юм. Тэрэ үедэ ном бэшэг мэдэхэ хүнүүд тоотойхон байгаа.

Революциин һүүлээрхи 50 жэлэй туршада эрдэм болбосорол үргэнөөр хүгжөөгдэжэ, мүнөө аймаг дотор 10 дунда, 6 найман жэлэй, 10 эхин һургуули ургажа ябаа эдир наһатаниие эрдэм номдо һурган хүмүүжүүлнэ. Тиихэдэ хүүгэдэй 4 ясли, 6 саад ажаллана. Үхибүүдэй эдэ эмхи зургаануудта хамта 8800 гаран багашуул байлгагдан хүмүүжүүлэгдэнэ. Мүнөө аймаг дотор 435 багшанар ажаллана.

Хаанта хархис засагай үедэ тус аймагта эмнэлгын нэгэшье газар байгаагүй. Мүнөө эндэмнай 32 поликлиникэ, больница, фельдшерскэ пункт нээгдэнхэй, арад зоной элүүр энхэ байдалые сахин хамгаалжа байнхай. Элүүрые хамгаалгын эдэ газарнуудта медицинын дээдэ, дунда эрдэмтэй 98 хүдэлмэрилэгшэд ажаллана.

Мүн соёлой гуламтанууд олоор нээгдэжэ, арад зоной культурна эрилтэнүүдые хангадаг газарнууд боложо шадаһан байха юм. Жэшээнь, колхозой ба хүдөөгэй 23 клуб, хамта дээрээ 133.500 том номтой 18 библиотекэ хүдэлнэ. Тэрэшэлэн хэлхеэ холбооной һалбари үргэнөөр хүгжөөгдэжэ, нютаг бүхэндэ тэрэнэй таһагууд нээгдээ. Радио, телефон ажалшан зоной ажабайдалда үргэнөөр нэбтэрээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай эндэ телевизионно дамжуулга харуулдаг станци баригдажа ашаглагдаа. Телевизорэй сэнхир экран дээрэһээ мянгаад булэ айл дамжуулга харана.

Худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд нютаг бүхэндэ олоор нээгдэжэ, арад зоной хэрэглэмжэ таһалгаряагүйгөөр хангадаг байһаниинь стенд дээрэ харанабди.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүүшүүл аймагтамнай олон. Тэдэнэй тоодо Социалис Ажалай Геройнууд хонишод—Б. Т. Доржиева, Т. Д. Брылёв (пенсионер), тракторна бригадын бригадир П. П. Челночков гэгшэд ороно. Тэдэнэр хадаа бидэнэрэй омогорхол болоно.

Стендын тэг дунда карта тодоор зураатай. Эдэ бүгэдэ материалнууд тус һургуулиин һурагшадай аймагаа шэнжэлэн шудалха ябадалдань айхабтар ехэ удха шанартай байна.

Б. ЦЫРЕНОВ.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

СССР-эй ГАДААДЫН ПОЛИТИКЫН АМЖАЛТА

Буу зэбсэгүүдые ялалтайгаар бүтээхэ ябадал болюулхын түлөө, ядерна дайн байлдаанай аюулһаа хүн түрэлтэниие абархын түлөө тэмсэлдэ айхабтар шухала амжалта туйлагдаа. Июлиин 1-дэ дэлхэйн гурбан ниислэл хотодо—Москвада, Лондондо, Вашингтондо ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорто гар табилга баяр ёһололой оршон байдалда боложо эхилээ һэн.

Совет гүрэнэй гадаадын политикын энэ ехэхэн шэнэ амжалта хадаа бэшэ бэшэ социалис оронуудаар, мүн эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдээр дэмжэгдэһэн Советскэ Союзай олон жэлдэ гаргаһан эршэтэй ехэ хүсэлэлэй үрэ дүн болоно. Тус договор зохёолгые таһалдуулха гэһэн амгалан байдалда дурагүй дайсадай үсэд нэтэрүү аашануудые гаргаһан байбашье һаань, тэрэниие ООН-ой гэшүүд болоһон 95 гүрэнэй түлөөлэгшэд нэгэн һаналтайгаар һайшааһан байгаа.

Мүнөө жара гаран гүрэн тус договорто хамжаад байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй июлиин 3-да хэлэһэн үгэ соогоо тэмдэглэһэнэй ёһоор, мүнөө зорилгомнай юуб гэхэдэ: энэ шухала документдэ бүхы гүрэнүүдэй гар табюулха, тиигээд тэрэниие шадаал һаа түргэнөөр хүсэндэнь хүргэжэ, эб найрамдалай болон хүгжэлтэ дэбжэлтын ашаг туһада зорюулхын тулада али бүхы юумэ хэхэ бүтээхэ хэрэгтэй байна ха юм.

Энэ договорто гар табилгын эхилһэн үдэр эб найрамдал бэхижүүлхын тулада зорюулжа, Советскэ Союзай шэнэ шухала үүсхэл гаргаһан ушар баримтые бүхы дэлхэйн үргэн олониитэ тон ехэ ханамжатайгаар угтан абаа. Буу зэбсэг хуряаха тушаа хэлсээ хэхэ шухала гэжэ хараалһан, ядерна зэбсэгүүдые тараахагүй тухай договорой дүрим заабариие хүтэлбэри болгоһон Совет правительство хадаа буу зэбсэгүүдые ялалтайгаар бүтээхэ ябадал болюулха ба тэдэниие хуряахын түлөө хойшолуулашагүй зарим тодорхой хэмжээнүүд тухай меморандум бүхы правительствануудта эльгээһэн байна.

Советскэ Союзай дурадхаһан хэмжээнүүдэй дунда ядерна зэбсэг хэрэглэхэ ябадал хорихо, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээхэ ябадал болюулха, тэрэнэй нөөсые хороохо ба усадхаха, стратегическэ зэбсэгүүдые тээжэ абаашаха, зэбсэгүүдые хизаарлаха болон саашадаа хороохо гэхэ мэтын хойшолуулашагүй шухала хэмжээнүүд бии юм гэжэ олонхи хари гүрэнэй гадаадын политическэ шэнжэлэгшэд һайн сэгнэлтэ үгэнэ.

Совет гүрэнэй шэнэ үүсхэл хадаа ленинскэ гадаадын политикые эрид шууд хүсэндэнь хүргэжэ байһан ябадал гэжэ социалис оронуудта угтаһан байха юм. Энэ хадаа «шэнэ дайнай аюул сарахын тулада, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал зөөлэрүүлхын тулада зорюулагдаһан эб найрамдалай болон арадуудай хоорондын хани барисаанай эрид шууд политика болоно» гээд «Работническо дело» гэжэ Болгариин газетэ тэмдэглэнэ.

Мүн баһа буу зэбсэг хуряаха талаар Советскэ Союзай зүгһөө шэнэ дурадхал оруулагдаһаниинь дэмы бэшэ юм,—гээд Берлиндэ гарадаг «Нойес дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ.

Олонхи буржуазна газетэнүүдшье совет дурадхалнуудай айхабтар ехэ удха шанартай байһыень мэдэрхэ баатай болоно. Австралиин «Конберра таймс» гэжэ газетэ тэрэниие «Эб найрамдал сахиха шэнэ найдабари гээшэ»,—гэжэ нэрлэнэ. Баһа Советскэ Союз хадаа «ядерна буу зэбсэгүүдые ялалтайгаар бүтээлгэдэ угаа ехэ мүнгэ зөөри гаргашалгые хороохо арга зам бэдэрнэ» гээд «Эйдж» газетэ тэмдэглэнэ. Канадын «Торондо телеграмм» гэжэ газетэ «буу зэбсэгүүдые ялалтайгаар түхеэрхэ ябадалда эсэс табиха гэһэн һэдэлгэ хадаа ядерна зэбсэгүүдые тараахагүй тухай договорто гар табилгын һүүлээр хэрэглэхэ зэргэтэй байһан тон зүб алхам болоно»—гэжэ тусгаар тэмдэглэнэ.

Зүгөөр уласхоорондын түгшүүрил зөөлэрүүлхэ дурагүй байгаашад дуугай һуунагүй. Жэшээнь, Совет гүрэнэй гаргаһан шэнэ үүсхэлэй удха шанарые зорюута доошонь дараха гэһэн зарим американ газетэнүүдэй бэшэһэн дээрэһээ энэнь эли харагдана. Жэшээлхэдэ, «буу зэбсэг хуряаха тушаа оруулагдаһан совет дурадхалнуудые Америкын мэргэжэлтэд шудалан үзэжэ байбашье һаа, тэндэ тодорхой дурадхал оруулагдаагүй гэжэ тоолоно»—гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ мэдээсэнэ. Мүн тиихэ зуураа, «химическэ болон бактериологическа зэбсэгүүдые хорихо тушаа ороһон дурадхалые Америкын тушаалта хүнүүд зүбшэн хэлсэхэ дурагүй» гээд тус газетэ убайгүйгөөр мэдүүлнэ.

ФРАНЦИ: «ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ШИИДХЭГДЭЭДҮЙ»

Францида һунгалтын урда тээ болоһон шуугаан замхаба. Национальна суглаанай состав шэнээр һунгагдаа. Парламентда һунгагдаха һууринуудай 70 процентые эзэлһэн «Республикаяа аршалан хамгаалха союз» гэжэ правительственна коалициин амжалта туйлаһан ушар шалтагааниие шэнжэлэгшэд тодорхойлон заагаад, мүнөө энээнһээ хойшо правительствын ябуулха политика тушаа хэлэхэ һанаатай.

Тиихэдээ правительственна коалициин бүлимтаран абаһан һууринуудай тоо хадаа тэдэнэй түлөө үгтэһэн дуунуудтай яабашье зохилдохогүй юм гэжэ шэнжэлэгшэд бэшэнэ. Тэндэ һунгагдаһан коммунист-делегат бүхэнэй түлөө дундаа зэргээр 135 мянган һунгагшад дуугаа үгэһэн байна. Тиихэдэ «республикаяа аршалан хамгаалха союзай» депутадай түлөө таба дахин үсөөн хүн дуугаа үгэһэн байна гээд тооложо гаргаба. Национальна суглаанда һунгаха һунгалтын тааруу зохид системэтэй байгаа юм һаань, депутадууд-коммунистнууд мүнөөнэй 34-нэй оронд, 90 гаран һуури эзэлхэ байгаа бшуу. Һунгуулиин системын буруугаар табигданхай байгаашань һунгалтын үедэ правительствын амжалта туйлаһан шалтагаануудай нэгэн болоно.

Зүгөөр баруун тээшээ хэлбэрһэн гол дүхэм нүхэсэлынь хадаа хэгэрхы зүүнэй үзэлтэниие һамбаашалан, правительство өөрынгөө аша туһада хэрэглэһэн байгаа бшуу. Тэдэ этэгээдүүдые «коммунистнууд» гээшэ гэжэ соносхоод, «коммунис аюул», «граждан дайн болохоёо байһан тухай» худал хуурмаг номнол хэжэ, правительство хадаа хоёр тээшээ хэлбэрһэн һунгагшадай зарим хубиие айлган, бэе тээшээ татаһан байха юм. Тэрээнһээ гадна, «граждан яһууяагануудые эрхилхэ правительственна комитедүүд» һанаагаа зоболгын оршон байдал дэлгэрүүлжэ, шуһа алхаралгата тулалдааниие хорото сэдьхэлээр үүдхэһэн юм гээд мэдээжэ болонхой.

Бүгэдын мэдэһээр, Францида парламентын һунгалта болзорһоо урид хэгдээ һэн. Май һарада болоһон бужалгаанда харюу болгон, правительство иимэ һүүлшын хэмжээ абаха ушартай болоо һэн. Францида 10 миллион хүнэй хабаадалгатай бүгэдэ ниитын забастовко үүдхэһэн айхабтар шухала асуудалнууд үшөө шиидхэгдээгүй байһаар гэжэ мүнөө һунгалтын һүүлээршье тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Июлиин 3-да болоһон правительственна заседани дээрэ де Голль үгэ хэлэхэдээ, һунгуулиин хойто тээхи үе хадаа «түбэгтэй бэрхэ, шиидхэхы шанартай» байха юм гэжэ мэдүүлһэн байгаа. Нээрээшье тус орон дотор 500 мянган хүн хүдэлмэригүй бэйһан зангаараа. Мүн баһа юумэнэй үнэ сэнгүүдэй дээшээ гараха, мүнгэнэй үнэгүй болохо ябадалтай правительство ушарха болохонь. Экономическа түбэг бэрхэшээлнүүдые шиидхэхэдээ, тэрэниие ажалшан зондо тохоход «заншал болоһон» аргые Францийн мүнөөнэй байдалда хэрэглэхэ бэрхэтэй болохо юм гэжэ шэнжэлэгшэд бэшэнэ. Юундэб гэхэдэ, хүдэлмэришэн анги хадаа май һарада туйлаһан илалтаяа аршалан хамгаалха гэжэ эрид шиидэнхэй.

Иимэ хатуу шанга сагта Францийн Коммунис парти оронойнгоо үмэнэ харюусалгатай байһанаа дүүрэн мэдэрнэ. ФКП-гэй Политбюро мэдүүлгэ хэхэдээ, «мүнөө аюулда ороод байһан демократическа эрхэ сүлөө ба дайлан абаһан өөһэдынгөө ашаг туһые хэбээрнь байлгаха ябадал хадаа ажалшадай болон үргэн олон арад зоной хамтын ябуулга хэхэ нэгэдэл дээрэһээ дулдыдаха байна»—гэжэ тэмдэглэбэ. Һунгалтын түрүүшын шатада Компартиин кандидадуудай түлөө дуугаа үгэһэн 4,5 миллион һунгагшадта түшэглэн, депутадууд-коммунистнууд Национальна суглаанда арад зонойнгоо аша туһые, тэдэнэй эрилтэнүүдые, эрхэ сүлөөе эрид шууд ба үнэн сэхээр аршалан хамгаалжа байха юм»,—гэбэ.

АНГЛИ ТҮГШҮҮРИЛТЭ БАЙДАЛДА ОРОБО

Эгээн үнинэй капиталис гүрэн болохо Англи мүнгэ һангай талаар айхабтар бэрхэ түгшүүрилдэ оронхой. Нёдондо жэлдэ фунт стерлингын үныень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтаһан байбашье һаань, тэрэнь мүнөө хүрэтэр тогтууритай болоогүй зангаараа. Фунт стерлингын үнэ сэн холо дээшэ доошоо орожо байнхай. «Манай ороной экономико айхабтар хэсүү байдалда оробо» гээд «Файнэншл таймс» газетэ бэшэнэ.

Англиин иигэжэ хуушарһан экономическа түбэг бэрхэшээл хадаа бүхы капиталис системын ниитэ кризисэй үрэ болоно ха юм. Капитализмын эмшэд хэр угай үбшэнһөө тэрэниие эдэгээжэ шадаха аргагүй байшоо. Гэбэшье эдэгэшэрүй үбшэнэй хүндэ ашаае хүдэлмэришэн ангиин хүзүүн дээрэ тохохо гэжэ али болохоор оролдоно. Үнгэрһэн жэлэй һүүл багаар фунт стерлингын үнэ сэнгэй доошоо уналгые заһаруулха гэһэн хэмжээнь эгээл иимэрхүү зорилготой байһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо үнгэрһэн хэдэн һара соо Англида таба мянга гаран эд бараанай үнэ сэнгүүд дээшээ гараа.

Иигэжэ һуудал байдалайнгаа муудаһаниие тэсээд байхыень хүдэлмэришэн зониие баадхахын тулада Англиин правительство хадаа хүдэлмэришэн ангида харша тон шанга хуулиин проект общинануудай палатаар баталуулһан байгаа бшуу. Шэнэ хуули хадаа ажалшадай салин хүлһые правительствоор тогтоогдоһон нормоһоо дээшэнь гаргажа болохогүй гэжэ хорино. Мүн тэрэ хуулиин ёһоор, ажалшадай салин хүлһэ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоһон профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд ехэ ехэ яла түлэхэ гү, али түрмэдэ хаагдаха зэргэтэй.

Англиин түүхэ домогто үзэгдөөгүй, энэ хүдэлмэришэн зондо харша хуули дээрэһээ Англиин ажалшад олоороо дураа гутана. Тиихэдээ өөһэдынь һуудал байдалай муу боложо байхатай хамта, баяшуулай болон хэнжоо наймаашадай ашаг олзо ехээр оруулжа байһаниие тэдэнэр хаража байна ха юм.

1968 оной түрүүшын хахад жэл соо Англиин компаниинуудай оруулһан олзо тухай һаяхан тунхаглагдаһан тоо мэдээнүүд энээниие гэршэлэн харуулна. «Файнэншл таймс» газетын бэшэһэнэй ёһоор, иимэ ашаг олзые нёдондоной мүн эды хирынхитэй сасуулха болоо һаа, 8.3 процентээр нэмэһэн байна бшуу. Һүүлэй 30 жэл соо үзэгдөөгүй олон хүдэлмэригүйшүүлэй бии болоод байһан сагта, иимэ хэсүү бэрхэ ушар үзэгдэжэ байнхай.

Хэды хатуу шанга хуули гаргабашье һаань, Англиин ажалша зон өөһэдынгөө һуудал байдал һайжаруулхын түлөө, баяшуулай доботолгодо эсэргүүсэн, эрид шууд тэмсэнэ. Тэндэ забастовкын хүдэлөөн улам үргэдэнэ. Салин хүлһэеэ нэмүүлхэ гэһэн 300 мянган түмэр замайхид хоёр неделе соо забастовко хэжэ байһаар. Эрэшүүлтэй адли түлөөһэ абахые эриһэн «Фордын» заводууд дээрэ хүдэлэгэ эхэнэрнүүдэй забастовко эмхитэйгээр үнгэрөө.

Англиин баяшуул орон доторхи байдалайнгаа иигэжэ шангадаһан дээрэһээ ехээр һанаагаа зобонхой.

Хүлһэнэй хүдэлмэришэдые баримшалтай ажалшадай хэхэ тэмсэл улам шангадаха, Англиин капитализмын кризис улам гүнзэгырхэ ушартай болоод байна.

Г. ШИШКИН.
С. ИВАНОВ.
(ТАСС).

103 ОРОНОЙ 10.000 ХАБААДАГШАДАЙ ОЛИМПИАДА

МЕХИКО. (ТАСС). XIX олимпиадын эмхидхэлэй комитет мексиканска нааданда 103 орон хабаадалсаха дура хүсэлөө мэдүүлээ гэжэ соносхоо. Тэдэ оронууд Мехико ба Акапулькада 10.000 хүниие эльгээхэ һанаашалгатай. Тэдэнэй 7.500 хүниинь спортсмен, бусадынь—хүтэлбэрилэгшэд, судьянар, тренернүүд юм. Токиодо болоһон олимпиада 94 гүрэнэй түлөөлэгшэдые хабаадуулһан ехын наадан гэжэ тоологдоһон байгаа. Зарим гүрэнүүд олимпиадада хабаадалсажа шадахагүй байһанаа, мүн хабаадалсаха захил үшөө хээгүй байһанаа мэдүүлһэн байна.

Олимпиин наадан октябриин 12-то нээгдэхэ.

СПОРТДО БУЛТА ХАБААДАЛСАХА ЁҺОТОЙ

МЕХИКО. (ТАСС-ай корр. С. Сычев). Уласхоорондын спортивна мүрысөөн хадаа арадууд хоорондын хани барисаа, эб найрамдал бэхижүүлгэдэ туһа түхэм болохо байна гэжэ XIX зунай олимпиин нааданай ниислэлдэ болоһон спортын талаар уласхоорондын түрүүшын конгрессэ хабаадагшад мэдүүлбэ. Түгэсхэлэй заседани дээрэ дэлхэйн бүхы оронуудай арад зониие спорт болон физическэ хүмүүжүүлгэдэ олоор хабаадуулгада зорюулагдаһан хэдэ хэдэн дурадхалнуудые хэлсээ.

Тэрэшэлэн конгресс дээрэ мэргэжэлтэ спортсменүүдэй эрхэ, уялгын дүримэй асуудалнууд харгадаба.

США-гай КОМПАРТИИН СЪЕЗД ДҮҮРЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай Коммунис партиин ээлжээтэ бэшэ съезд өөрынгөө хүдэлмэриие июлиин 7-до дүүргэбэ. Түгэсхэлэй заседани дээрэ Компартиин Национальна Комитедэй түрүүлэгшэ Генри Уинстон дүрбэн үдэр соо болоһон съездын хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолоо.

США-гай Компартиин съезд хадаа шэнээр харагдаһан программын проект зүбшэн хэлсээд, һайшаан баталһан, эмхидхэлэй асуудалнуудые хэлсэжэ шиидхэһэн, президентые һунгаха жэлдэ партиингаа баримталха тактикые зохёон хараалһан байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Шэнэ программа хадаа американ арадай үлэмжэ дарлагданги талын болон хүдэлмэришэн ангиин ашаг туһые харалсаха манай партиин эгээн дайшалхы документнүүдэй нэгэн болоно,—гэжэ Г. Уинстон сэгнэлтэ үгөө. Энэ программын эшэ үндэһэниинь юуб гэхэдэ: пролетариадай ангиин тэмсэл тухай дүрим заабари үгэхэ, социальна талаар тэгшэ бэшэ байдалые усадхаха, США-гай негр зондо тэгшэ эрхэ олгохо, Вьетнамда боложо байһан хэрэзэгы муухай дайе болюулха гэһэн эрилтэ болоно гэжэ Г. Уинстон хэлээ.

США-гай президентын болон вице-президентын тушаалда коммунис партиин кандидадуудые дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэриие съезд нэгэн дуугаар батална абаа. США-да мүнөө тогтоһон политическэ эрхэ байдалда манай партиин кандидадууд тус ороной гол ехэ буржуазна партинуудай — демократическа ба республиканска партинуудай кандидадуудые ахижа гараха аргагүй байна гэжэ Компарти ойлгоно. Тиибэ яабашье һаань, съездын делегадууд коммунис кандидадуудые дэбжүүлхын түлөө нэгэн һаналтайгаар мэдүүлһэн байгаа. Һунгуулиин урда тээхи кампанида оролсоод байхадаа, США-гай Компарти коммунистнуудай үг зорилго тухай американ арадта хэлэжэ үгэхэ, тиин коммунизм тухай үнэн ушарые хүн зондо ойлгуулха үргэн аргатай болохо юм. Иигэжэ США-гай Компартиин Генеральна секретарь Гэс Холл съездын гаргаһан энэ шиидхэбэри тухай сэгнэлтэ үгөө.

США доторхи мүнөөнэй байдал тухай Гэс Холл элидхэл хэлэхэдээ, оромнай экономическа болон социальна талаар гүнзэгы кризистэ оронхой гээд тэмдэглэбэ.

США-гай президент болгохо гэһэн Коммунис партиин кандидат Шарлен Митчелл гэгшэ тухай съездтэ дуулгахадаа, тэрэниие эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ США-гай 22 миллион негр зоной баатаршалгын һүлдэ тэмдэг болохо юм гээд сэгнэлтэ үгэһэн байгаа. Шарлен Митчелл гэгшэ мүнөө 38 наһатай. Энэ эхэнэр США-гай Коммунис партиин гэшүүн болоһоор 22 жэл болоо. «Үндэһэ яһанай тэгшэ эрхэ эдлэхэ конгресс» гэһэн негрнүүдэй эмхиин эдэбхитэй гэшүүн ябаһан тэрэ эхэнэр негр зоной граждан эрхэ эдлэхын түлөө тэмсэлдэ эршэмтэйгээр хабаадалсана.

Вице-президентын тушаалда Компартиин кандидадаар Майкл Загарелл гэгшэ дэбжүүлэгдээ. Тэрэ хүн 24 наһатай. Хүдэлмэришэн хүнэй хүбүүн. 17 наһатайдаа Загарелл США-гай Компартиин гэшүүн боложо ороһон, «Дюбуагай клуб» гэжэ эмхидэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байгаа. 1964 онһоо хойшо тэрэ хүн залуушуулай дунда хэдэхэ хүдэлмэриин талаар Компартиин национальна секретарь болонхой.

Нью-Йоркдо болоһон, дайнда эсэргүү жагсаалда хабаадалсаһанай түлөө Майкл Загарелл мэнэ һаяар сүүдлүүлхэ юм. М. Загарелл үгэ хэлэхэдээ, Вьетнамдахи дайе энэ дары болюулха, угытэй ядуу байдал, үндэһэ яһанай илгаа, хүдэлмэригүйдэлгэ гэхэ мэтын капитализмын хойшолонгуудые усадхаха гэһэн лозунгтойгоор Компарти һунгуулиин урда тээхи кампанида орохонь гэбэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Францийн Компартиин ЦК-гай пленум

ПАРИЖ, июлиин 8. (ТАСС). Мүнөөдэр Париж шадархи Нантер гэжэ газарта Францийн Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум нээгдэв.

Мүнөөнэй политическэ байдал болон партиин зорилго тухай элидхэл ФКП-гэй Генеральна секретарь Вальдек Роше хэбэ.

Номгон далайда атомна һомо тэһэлбэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Номгон далайн урда талада Франци ядерна туршалгаяа дахин һэргээбэ. Тиихэдээ Муруроа гэжэ олтирог дээрэ оршодог туршалгын полигондо дунда зэргын хүсэтэй һомо тэһэлһэн байгаа. Энээн тухай Францийн правительствын тунхаглаһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Тон һэжэгтэйгээр үхэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сенатор Р. Кеннедиие алаһан хэрэгтэ хабаатай гэжэ һэжэгтэ ороод арестовалагдаһан 17 наһатай Криспин Куриэль Гонсалес гэгшэ тэндэхи психиатрическа больницада үхэнхэй хэбтэбэ гэжэ Мексикын Хуареса городой полици соносхоһон байна.

Р. Кеннедиие хорлон алахаяа бэлдэжэ байһан тухай эртээнһээ мэдэнхэй байһан гэжэ гэршэлһэн записькаяа гээһэнэйнгээ һүүлээр Гонсалес Мексикэдэ июниин 17-до арестовалагдаа һэн. Тэрэ хүн нэгэн доро Мексикын ба Америкын эрхэтэн болоһон хүм гэжэ хэлэһэн байгаа.

Ухаагаа һамуурһаниинь шалган үзэхын тулада больницада абаашагдаһан аад, тэндээ Гонсалес боожо үхэһэн байба гэжэ полициин мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Тиихэдээ тэрэ матрац шуулажа томоһон ооһорто үлгөөтэй байба гэнэ.

АТЛАНТИКА АЮУЛДА ОРОНХОЙ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Ньюсуик» гэжэ американ журналай бэшэһэнэй ёһоор, Гренландида Хойто зүгэй Мүшэн гэжэ булан тохойе тойроһон мүльһэнэй таһараад урдажа эхилхэ сагые Пентагондо һанаагаа зобонгёор хүлеэжэ байнхай.

Юун дээрэһээ тиимэ аюултайб гэхэдэ, энэ оной январиин 21-дэ Хойто зүгэй Мүшэн гэжэ булан тохойдо дүрбэн водородно бомбо тээһэн «В-52» гэжэ американ бомбардировщигой бутаржа унаһанай һүүлээр тэндэхи мүльһэнэй зарим хубинь радиоактивна хоро халдаанхай байна.

«В-52» гэжэ бомбардировщигой аюулда ороһон дээрэһээ ядерна бомбо сооһоо радиоактивна хоро гоожожо гараад, тэндэхи агаарта, мүльһэн дээрэ, уһан соо тараһан байжа болохо гээд ядерна зэбсэг мэдэхэ Пентагоной мэргэжэлтэд тоолоно.

Тэрэ булан тохойһоо радиоактивна хоро халданхай мүльһые баруун тээһээ болоһон һалхин Канада тээшэ туужа асархадаа болохо юм гээд «Канадиан Пресс» гэжэ Канадын агентство заана. Тус агентствын мэдээсэл дээрэһээ харахада, иимэ ушар байдал Канадын улад зоной һанаае зобооно.

Гутамшаг дүнгүүд

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент **Л. Ядрошнинов** иигэжэ дамжуулна:

«Дэбжэлтын түлөө союз» гэжэ эмхиһээ тэрэнэй нэрэһээ бэшэ юуншье үлөөгүй» гэжэ Коста-Рикын президент Трехос Фернандес гэгшын хэлэһэн үгэ хадаа түбэй Америкын «ниитын дэлгүүр» гэдэгэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн Центральна Америкын оронуудай президентнүүдэй июлиин 7-до дүүрэһэн зүблөөнэй дүнгүүдтэ онобиотой мэргэн сэгнэлтэ болохо юм.

Суэцкэ каналда буудалдаан болобо

КАИР, июлиин 9. (ТАСС). Үсэгэлдэр 18 час 15 минутада Израилиин сэрэгшэд Суэцкэ канал руу, энэ каналые зүбшөөд Египедэй сэрэгшэдые артиллериһээ, пулемёдһоо буудаа гэжэ Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тусхайта түлөөлэгшэ мэдээсэбэ.

Аль-Арбаин гэжэ районһохи хүн зон олонтой газар руу Израилиин частьнууд ехээр буудаһан байна гэжэ МЕН агентство дамжуулаа гээд энэ түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

ОАР-ай армиин подразделенинүүд эдээнэй урдаһаа буудажа, дайсадай амынь таглаһан байна. Саашадаа эдэ буудалдаанууд байд гээд лэ болохо байһанаа 20 час 40 минутада болюулагдаа. Эдэ буудалдаануудта гэмтэһэн юумэнүүд тоологдожо байна гэжэ энэ түлөөлэгшэ мэдээсэбэ.

Панхаруудтажа үргэлжэлһөөр

ТОКИО. (ТАСС). Энэ оной июнь һара соо Япондо 1.009 компани унаһан байна. Эндэ тунхаглагдаһан «Сосо косиндзо» гэжэ Токиогой наймаанай конторын мэдээсэһэнэй ёһоор, панхаруудтаһан компаниинуудай үри доёомхонь 101 миллиард гаран иен болоһон байха юм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: сэрэгэй академинуудые дүүргэгшэдэй урда Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Экономическа реформын бодото бэелэл» гэһэн гаршаг доро статья. Түрэл орон доторнай. «Хүндэлэлэй табсанда хэн гарагша ааб?» гэһэн Ю. Сухаревай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Тэмсэл соо үнгэрһэн ажабайдал» гэһэн А. Нелюбинагай очерк. Хилын саанаһаа ерэһэн мэдээсэлнүүд. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд. Театр. Кино.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха. Хойто ба Байгал шадарай аймагуудта бороо орохо, бусад аймагуудта бороо орохогүй. Баруун-хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай, Ахын ба Түнхэнэй аймагуудта 19—24, бусад аймагуудта 24—29, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 19—21, үдэрынь 27—29 градус дулаан байха.

Июлиин 11—12-ой үдэрнүүдтэ бага зэргэ үүлэтэйшэг байха. Зарим нютагуудта бороо орохо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печати при Совете Министров БурАССР

Н-01663. Зак. № 612.